

Roosa Lahtinen

OLYMPIALAISTEN ALUETALOUDELLISET VAIKUTUKSET ISÄNTÄKAUPUN- GILLE

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ

Roosa Lahtinen: Olympialaisten aluetaloudelliset vaikutukset isäntäkaupungille
Pro Gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Kauppatieteiden tutkinto-ohjelma, Taloustiede
Toukokuu 2021

Olympialaiset ovat saavuttaneet aseman maailman johtavana urheilutapahtuma. Sekä kesä- että talviolympialaiset järjestetään neljän vuoden välein, jolloin kilpailujen isäntäkaupunki saavuttaa muutaman viikon aikana laajan maailmanlaajuisen näkyvyyden muun muassa television ja median välityksellä. Viime vuosikymmeninä olympialaisista on tulut taloudellisesti merkittäviä urheilutapahtumia, pääasiassa urheilun lisääntyneen kaupallistumisen seurauksena.

Tutkielma selvittää tehdyn kirjallisuuden avulla olympialaisista aiheutuvia taloudellisia hyötyjä ja mahdollisia haittoja isäntäkaupungille. Lisäksi esitetään useita tutkimustuloksia aiheesta, selvitetään tutkimuksissa käytetyt mallinnustavat, sekä arvioidaan tutkimuksesta saatujen tulosten luotettavuutta.

Vuoden 2016 kesäolympialaiset isännöinyt Rio de Janeiro nousi uutisiin kilpailujen jälkeen, kun isäntäkaupungin aluetaloudelliset ongelmat olivat paikallisten asukkaiden nähtävillä. Riossa urheilupaikat autioituivat kilpailujen jälkeen ja kaupungin talous heikkeni. Tutkielmassa pyritään löytämään mahdollisia avaimia ja ratkaisuja, mitä isäntäkaupungin tulisi huomioida välttyäkseen taloudellisilta tappioilta järjestäessään olympialaiset. Ratkaisut eivät ole yksiselitteisiä. Tulokset jopa samojen kilpailujen kohdalla vaihtelevat tutkimuksittain.

Isäntäkaupunkien tulisi luoda pitkänaikavälin suunnitelma, jossa olympialaiset tukevat kaupungin tulevaa kehitystä. Kilpailujen järjestäminen tulisi nähdä mahdollisuutena parantaa kaupungin kehittymistä ja infrastruktuuria tulevaisuudessa. Turhia investointeja ja ainoastaan kilpailuja varten rakennettuja urheilupaikkoja ja -areenoita tulisi välttää.

Päätelmien perusteella isäntäkaupungit rajoittuisivat suuriin metropoleihin, joilla on olemassa valmiiksi urheiluinfrastruktuuria sekä kysyntää palveluille. Jyrkempänä ratkaisuna esitetään, että isäntäkaupungeiksi valittaisiin pysyvät isäntäkaupungit niin kesä- kuin talviolympialaisille.

Avainsanat: olympialaiset, aluetaloudelliset vaikutukset, megatapahtuman isännöinti

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	1
2.	KATSAUS OLYMPIALAIISIIN.....	4
2.1	Viimeisimmät olympialaiset.....	4
2.2	Olympialaisten hakuprosessi.....	5
2.3	Olympialaisten taloudelliset vaikutukset isäntäkaupungille	7
2.4	Muut vaikutukset isäntäkaupungille.....	18
3.	OLYMPIALAISTEN ALUETALOUDELLISET VAIKUTUKSET.....	20
3.1	Panos-tuotosmalli, yleinen tasapainomalli ja ekonometrinen malli	20
3.2	Tutkimuksien tuloksien eroja ja yhtäläisyyksiä	22
3.3	Tokion olympialaiset 2021	26
4.	TALOUDELLISESTI KANNATTAVIEN OLYMPIALAISTEN ISÄNNÖINTI	29
4.1	Olympialaisten budjetti ja rahoitus.....	29
4.2	Olympialaisista hyötyvät toimialat.....	33
4.3	Investoinnit ja olympialaisten perintö	36
4.4	Suomessa järjestettävät olympialaiset	40
4.5	Olympialaisten tulevaisuus.....	43
5.	JOHTOPÄÄTÖKSET	46
	LÄHTEET.....	50

1. JOHDANTO

Olympialaiset ovat kehittyneet yhdeksi tärkeimmäksi kansainvälisen megaluokan urheilutapahtumaksi. Megatapahtumaksi määritellään kiinteän ajan kestävä tilaisuus, joka kerää maailmanlaajuisesti paljon vierailijoita, tavoittaa suuren yleisön, aiheuttaa suuria kustannuksia järjestäjille ja vaikuttaa rakennettuun ympäristöön sekä väestöön (Müller, 2015). Sekä kesä- että talviolympialaiset luokitellaan megatapahtumiksi (Tien, Lo & Lien, 2011; Malfas, Theodoraki & Houlihan, 2004). Urheilutapahtumista jalkapallon maailmanmestaruuskilpailut voidaan olympialaisten ohella luokitella megatapahtumaksi (Malfas ym., 2004). Jalkapallon maailmanmestaruuskilpailujen kohdalla pelejä pelataan ympäri koko isäntävaltiota, mikä eroaa huomattavasti olympialaisten järjestelystä. Olympialaiset järjestetään isäntäkaupungeissa.

Olympialaiset järjestetään neljän vuoden välein ja urheilulajit ovat jaettu erikseen kesä- ja talviolympialaisiin. Nykyaikaisia kesäolympialaisia on järjestetty vuodesta 1896 alkaen, lukuun ottamatta vuosia 1916, 1940 ja 1944, jolloin kisat peruuntuivat sotien vuoksi. Vuoden 2020 kesäolympialaiset siirrettiin viruspandemian vuoksi vuodelle eteenpäin. Kesäolympialaiset järjestetään tavallisesti heinä-, elo- tai syyskuussa. Kilpailut kestävät 16 päivää ja kilpailuihin osallistuu yli 10 000 urheilijaa yli kahdestasadasta valtiosta, saman verran valmentajia ja virkamiehiä, jopa 15000 valtuutettua mediaedustajaa sekä satojatuhansia katsojia. Kesäolympialaiset järjestetään pääsääntöisesti keskeisillä alueilla sijaitseissa suurkaupungeissa. (Toohey & Veal, 1999, s. 1–3.)

Talviolympialaiset ovat kävijämäärällisesti alle puolet pienemmät kuin kesäolympialaiset. Ne järjestetään tavallisesti helmi- tai maaliskuussa. Pienemmän osallistujamäärän ja näin ollen pienemmän katsojamäärän lisäksi on hyvä huomioda, että talviolympialaiset järjestetään usein pienissä kaupungeissa vuoristossa. (Essex & Chalkley, 2004.) Talviolympialaisia on järjestetty vuodesta 1924 alkaen, ennen tätä muutamia talvilajeja järjestettiin kesäolympialaisten yhteydessä.

Miljardeja ihmisiä seuraa olympialaisia televisiosta, radiosta, lehdistä, internetistä sekä sosiaalisesta mediasta. Kesäolympialaiset ovat nykyajan suurin järjestettävä tapahtuma maailmassa. Kesäolympialaisissa kilpaillaan 33:ssa eri urheilumuodossa, kun taas talviolympialaisissa kilpailaan ainoastaan seitsemässä eri urheilumuodossa. Koska eri urheilumuodot vaativat erilaisia olosuhteita ja kilpailupaikkoja, isäntäkaupungin resurssien on oltava valtavan suuret kilpailujen toteuttamiseksi. Jo kaupungin maantieteellinen sijainti voi estää kilpailujen järjestämisen. Lisäksi Kansainvälinen olympiakomitea (KOK) esimerkiksi edellyttää, että kesäolympialaisten

isäntäkaupungissa tulee olla vähintään 40 000 hotellihuonetta katsojille ja olympiakylä, joka pysyy majoittamaan 15 000 henkilöä (Baade & Matheson, 2016). Sijainnin lisäksi vaatimukset kilpailuiden saamiselle rajoittavat hakijakaupunkeja.

Tutkielma selvittää olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia isäntäkaupungille, perustuen aiheesta tehtyyn kirjallisuuteen. Aihe nousi jälleen pinnalle esimerkiksi Rio de Janeiron kisojen aikaan, jolloin oletettiin kisojen aiheuttaneen suuret tappiot isäntäkaupungille ja koko valtiolle. Kesältä 2020 kesälle 2021 siirretyt Tokion kesäolympialaiset tulevat taloudellisesti koettelemaan Japania vaikeassa maailmantilanteessa. Historiassa kilpailut ovat peruuntuneet ainoastaan sotien takia, joten tässäkin mielessä Tokion kilpailut tulevat olemaan historialliset. Tämän hetken tiedon perusteella Tokion olympialaiset järjestetään kesällä 2021, mutta ilman kansainvälisiä matkustajia ja kisaturisteja. Lisäksi pakolliset akkreditointiluvat pyritään asettamaan minimiin. (Olympics, 2021.)

Kun kyseessä on megaluokan tapahtuma, aloitetaan aluetaloudellisten vaikutusten tutkiminen hetkestä, jolloin kaupunki ilmoittaa halukkuutensa järjestää kilpailut. Mahdolliset pitkäaikaiset taloudelliset vaikutukset näkyvät alueella usean vuoden jälkeen kilpailuista. Olympialaisten järjestämisestä isäntäkaupungit pyrkivät saamaan pitkäaikaisia taloudellisia hyötyjä alueelleen (Li, 2013; Wood & Meng, 2020).

Olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia käsitteleviä tutkimuksia löytyy rajoitetusti. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana järjestetyistä kilpailuista, tuoreimpia kilpailuja lukuun ottamatta, löytyy jokaisesta muutamia vertaisarvioituja tutkimuksia. Olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia on tarkasteltu eri näkökulmista, kuten valtion ja julkisen sektorin näkökulmasta ja tapahtuman järjestäjien näkökulmasta. Tässä tutkielmassa olympialaisia tarkastellaan isäntäkaupungin aluetaloudellisesta näkökulmasta. Tutkielma tuo esille millaisia ongelmia eri olympialaisten isäntäkaupungit ovat kohdanneet ja kuinka sekä positiivisiin että negatiivisiin vaikutuksiin on reagoitu. Useat tutkimukset aiheesta on tehty laskemalla valtiolle aiheutuvia vaikutuksia, esimerkiksi bruttokansantuotteen (BKT) muodossa. Tutkielma esittelee näitä tuloksia, pyrkien kuitenkin pitämään pääpainon isäntäkaupungin näkökulmassa.

Tutkielmassa taloudellisilla vaikutuksilla tarkoitetaan laajoja vaikutuksia isäntäkaupungin yleiseen talouteen. Suppeammin käsiteltynä aihe voisi kattaa pelkästään olympialaisten järjestelykomiteoiden talousarvioon ja talouden tasapaino tekijöitä (Tien ym., 2011). Tutkielmassa tarkastellaan enemmän isäntäkaupungin mahdollisia tavoitteita, kuten BKT:n tehostaminen, työttömyyden vähentäminen ja investointien lisääminen.

Yhtenä ongelmana esiin nousee tehtyjen tutkimusten positiivisuus. Taloudellisia lukuja ja näin ollen virallisia tuloksia aluetaloudellisista vaikutuksista on vaikea arvioida tarkalleen, sillä

yleensä tilastojen halutaan näyttävän mahdollisimman hyvältä. Tällöin numeroita ja tilastoja voidaan pyöristellä tai voidaan olla laskematta tiettyjä kuluja olympialaisten aiheuttamiksi kuluiksi (Kasimati, 2003). Menoja sen sijaan voidaan piilotella tai siirtää muihin budjetteihin (Cashman, 2003; Baade & Matheson, 2016).

Suurin osa tutkimuksista on tehty ennen varsinaisia kisoja, jolloin tutkimus pyrkii arvioimaan isäntäkaupungin tulosta. Tällöin kilpailuista pyritään usein myös antamaan positiivinen kuva, jotta esimerkiksi väestön suhtautuminen kilpailuihin pysyisi kunnioittavana. Li, Blake & Cooper (2011) ovat tehneet tutkimuksen Pekingin vuoden 2008 kesäolympialaisten aluetaloudellisista vaikutuksista, missä he vertasivat ennen ja jälkeen kilpailuja tekemiään tutkimuksia. Ennen kilpailuja tehty tutkimus antoi positiiviset tulokset, kun taas kilpailujen jälkeen tehty tutkimus antoi negatiiviset tulokset. Tutkimuksessa oli huomioitu taloussuhdanteet ja kriisit. (Li ym., 2011.) Jo tämän perusteella tutkimuksiin tulee suhtautua kriittisesti, sillä tulokset vaihtelevat huomattavasti tutkimuksittain.

Tutkielma selvittää olympialaisten aluetaloudelliset vaikutukset ja olympialaisten isännöinnin hyödyt sekä kustannukset. Tutkielma pyrkii vastaamaan tutkimuskysymykseen:

- 1) Kuinka järjestää isäntäkaupunkina taloudellisesti kannattavat olympialaiset?

Tämä tutkielma keskittyy tuoreimpiin tutkimuksiin olympialaisten aluetaloudellisista vaikutuksista, pääosin 2000-luvulla tehtyyn tutkimukseen. Olympialaisia käsitellään laajasti, mutta painotus on pyritty asettamaan tuoreimpiin kilpailuihin. Luku kaksi alkaa olympialaisten hakuprosessin ja kilpailujen järjestämisen esittelyllä. Tämän jälkeen tulee yleiskatsaus olympialaisten aluetaloudellisiin vaikutuksiin. Kolmas luku syventää olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia tehdyn tutkimuksen avulla. Luvussa esitellään, vertaillaan ja arvioidaan eri malleja, joita on käytetty tutkimuksessa. Erityisesti huomioidaan samoista kilpailuista tehdyt tutkimukset, joiden tulokset eroavat. Luvun viimeinen alaluku käsittelee Tokion siirrettyjä kesäolympialaisia ja niiden mahdollisia taloudellisia vaikutuksia perustuen aiempien kilpailujen tuloksiin. Neljäs luku paneutuu varsinaiseen tutkimuskysymykseen ja käsittelee syvemmin taloudellisesti kannattavia olympialaisia kirjallisuudesta tehtyjen havaintojen avulla. Esille nostetaan edeltävissä kappaleissa tärkeiksi havaittuja asioita, kuten olympialaisten budjetin hallinta. Luvun viimeiset alaluvut pohtivat, millaiset mahdollisuudet ja vaikutukset Suomi voisi saada olympialaisten järjestämisestä sekä olympialaisten tulevaisuutta. Loppuun on koottu yhteenveto.

2. KATSAUS OLYMPIALAIISIIN

2.1 Viimeisimmät olympialaiset

80-luvulta lähtien olympialaiset ovat muuttuneet nopeasti urheilun megatapahtumaksi ja saavuttaneet maailmanlaajuisen kiinnostuksen. Urheilun kaupallistuminen on lisännyt kaupunkien halukkuutta isännöidä olympialaiset ja samalla saavuttaa kilpailuista taloudellisia hyötyjä. Viimeisimpiä olympialaisia on järjestetty Afrikkaa lukuun ottamatta ympäri maailman. Taulukko yksi kokoo yhteen viimeisimmät olympialaiset, jotka on järjestetty vuoden 1984 jälkeen. Tutkielma perustuu näihin viimeisimpiin olympialaisiin ja johdattelee aiheeseen esittelemällä kilpailujen levinneisyyttä.

TAULUKKO 1: Viimeisimpien kesä- ja talviolympialaisten isäntäkaupungit.

KESÄ		TALVI	
1984 Los Angeles		1984 Sarajevo	
1988 Seoul		1988 Calgary	
1992 Barcelona		1992 Albertville	
1996 Atlanta		1994 Lillehammer	
2000 Sydney		1998 Nagano	
2004 Ateena		2002 Salt Lake City	
2008 Peking		2006 Torino	
2012 Lontoo		2010 Vancouver	
2016 Rio		2014 Sotshi	
2021 Tokio		2018 Pyeongchang	
2024 Pariisi		2022 Peking	
2028 Los Angeles		2026 Milano	

Taulukosta 1 huomataan, että maat esiintyvät useaan kertaan taulukossa, eli olympialaiset pyörivät osittain samoissa maissa. Voidaan siis päätellä, että menestyksekkäästi isännöidyt kilpailut mahdollistavat olympialaisten järjestämisen uudelleen, mahdollisesti jo lähitulevaisuudessa. Toisaalta voidaan päätellä, että olympialaisten isännöinti on kaupungin mielestä ollut kannattavaa, kun kilpailut halutaan järjestää uudelleen. Vuoteen 1992 asti kesä- ja talviolympialaiset järjestettiin samana vuonna. Tämän jälkeen siirryttiin nykyiseen systeemiin, jolloin kesä- ja talviolympialaiset kisataan vuorotellen joka toinen vuosi.

2.2 Olympialaisten hakuprosessi

Tulevan isäntäkaupungin tulee ilmoittautua olympialaisten hakuprosessiin viimeistään yhdeksän vuotta ennen kilpailuja. Olympialaisista päättää KOK, joka on voittoa tavoittelematon riippumaton kansainvälinen järjestö. KOK koostuu yli sadasta jäsenestä, jotka tulevat useasta eri valtioista ympäri maailman. (IOC, 2019.)

Vuonna 2014 KOK hyväksyi uuden hakumenettely ja järjestelyvaatimus Agenda 2020:n. Tämän tarkoituksena on laskea merkittävästi olympialaisten hakukustannuksia ja mahdollistaa hakeminen nykyistä laajemmalle joukolle kaupungeja. Nykyisin kaikki olympialaisten järjestämisestä kiinnostuneet kaupungit valitaan ensimmäiseen hakuprosessin vaiheeseen eli keskusteluvaiheeseen, mikä alkaa yhdeksän vuotta ennen kilpailuja. Keskusteluvaiheessa kaupungit arvioivat yhdessä KOK:n kanssa olympialaisten järjestämisen edellytyksiä, riskejä ja saavutettavuuden hyötyjä.

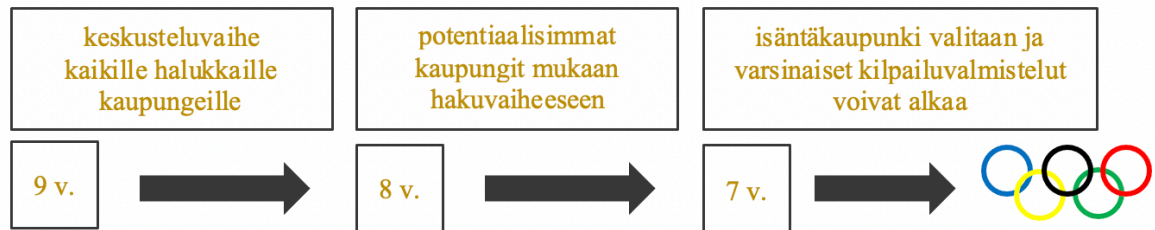
Yksi syy hakea kilpailuja on kilpailujen järjestämisen suosio alueen kansalaisten keskuudessa. Lisäksi kaupungit hakevat olympialaisia järjestettäväkseen, olympialaisista mahdollisesti aiheutuvien taloudellisten vaikutuksien vuoksi. Jos vaikutukset jäävät negatiivisiksi, kilpailujen isännöinti voi olla pitkäaikainen ja kallis projekti isäntäkaupungille ja sen asukkaille. Positiiviset vaikutukset puolestaan voivat tuoda merkittäviä tuloja isäntäkaupungille. Suurten voittojen lisäksi isäntäkaupungit voivat tavoitella pitkäaikaista hyötyä muun muassa kehittämällä kaupungin urheilufasiliteetteja sekä panostamalla kaupungin matkailun kasvattamiseen. Olympialaisten avulla voidaan nostaa kaupungin imagoa ja statusta omassa maassaan. Esimerkiksi vuoden 2002 talviolympialaisten isäntäkaupunki Salt Lake City kehitti infrastruktuuriaan ja hyötyi tästä olympialaisten jälkeen lisääntyneellä matkailulla ja kaupankäynnillä. (Masterman, 2014.)

Keskusteluvaiheesta KOK valitsee potentiaalisimmat kaupungit hakuvaiheeseen noin kahdeksan vuotta ennen kilpailuja. Valintakriteereinä pidetään muun muassa maan ja kaupungin potentiaalia järjestää menestyksekkäät kilpailut sekä maan ja kaupungin suhtautumista olympialaisten etiikkaa, terrorismia ja dopingsääntöjä kohtaan (Masterman, 2014). Westerbeekin, Turnerin & Inger-sonin (2002) mukaan hakuvaiheessa vaikuttavat eniten mahdollisen isäntäkaupungin vastuullisuus, valtion poliittinen tuki, markkinointitaidot, pätevyys, infrastruktuuri, tiedonvälitys ja olemassa olevat fasiliteetit. Hakuvaiheen tavoitteena on kehittää kilpailujen järjestelysuunnitelma huomioiden hakijakaupungin pitkän tähtäimen kehityssuunnitelmat. Lisäksi isäntäkaupunki kehittää yhdessä KOK:n kanssa rahoitus- ja budjettisuunnitelmaansa.

Viimeinen valinta tapahtuu seitsemän vuotta ennen kilpailuja, jolloin KOK valitsee kilpailuiden isäntäkaupungin. Jotta kaupunki valittaisiin olympialaisten isäntäkaupungiksi, sen on kehitettävä suunnitelma, josta sekä KOK että vastaanottava yhteisö ja tärkeimmät sidosryhmät isäntäkaupun-

gissa kiinnostuvat. Kesäolympialaisten hakeminen ja järjestäminen aiheuttavat välillä sidosryhmien välisiä suuria erimielisyyksiä. Esimerkiksi Unkari joutui vetäytymään vuoden 2024 kesäolympialaisten hakuprosessista, kun poliittiset puolueet tekivät laajan vetoituksen kilpailuja vastaan. Hampuri vetäytyi saman vuoden olympialaisten hakuprosessista, sillä kansanäänestyksessä vastustusta kilpailujen järjestämiseen oli enemmän kuin kannatusta. (Baade & Matheson, 2016.) Kuvio 1 havainnollistaa olympialaisten hakuprosessin kestoja ja eri vaiheita.

KUVIO 1. Olympialaisten hakuprosessin aikajana.

Olympialaisten järjestäminen vaatii isäntäkaupungiltaan valtavia resursseja ja useiden vuosien projekteja, mutta silti kilpailuille on riittänyt aina useita hakijakaupunkeja. Hakijakaupunkien määrä on kuitenkin laskenut hieman viime vuosikymmeninä (Baade & Matheson, 2016). Esimerkiksi Los Angelille myönnettiin vuoden 2028 kesäolympialaiset vuoden etujassa, sillä mikään muu kaupunki ei ollut ilmoittanut halukkuudesta järjestää kyseisiä kilpailuja (IOC, 2019). Kaupungit kehittyneistä valtioista ovat lisänneet kiinnostustaan olympialaisia kohtaan. 2000-luvulla 44 prosenttia kesäolympialaisten hakijakaupungeista ovat olleet kehittyneistä valtioista, kun ennen vuotta 2000 lähes kaikki hakijakaupungit (82 prosenttia) olivat teollistuneista valtioista (Baade & Matheson, 2016). Kesäolympialaiset myönnetään useimmiten vauraampien valtioiden metropoleille (Billing & Holladay, 2012). Maennigin & Vierhausen (2017) mukaan kaupungin väkiluku, kansalaisten mielipide kilpailujen järjestämisestä sekä muiden suurten urheilukilpailujen aikaisempi järjestäminen vaikuttavat tilastollisesti merkitsevästi todennäköisyyteen saada kesäolympialaiset järjestettäväkseen.

Olympialaisten hakuprosessin taloudelliset vaikutukset ja näin ollen myös kustannukset käynnistyvät jo ennen kuin kilpailut on myönnetty isäntäkaupungille (Kirkup & Major, 2006). Tapahtuman taloushallinto ja -valvonta ovat olennainen osa onnistunutta järjestysprosessia. On tärkeää arvioida taloudellisen tuottavuuden lisäksi myös rahoituksen maksimointia ennen kilpailujen hakemista. Useissa tapahtumissa rahoituksen hankkiminen, tulonmuodostus ja kumppanien rekrytointi ovat olennainen edellytys ennen päätöstä edetä kilpailujen hakuprosessiin. Tässä vaiheessa mahdollinen kustannusten valvonta ja tulonmuodostus voivat olla ratkaiseva tekijä kilpailuedun

saavuttamisessa. (Masterman 2014, s. 99.) Kaupunkien on tehtävä investointeja usein jo ennen kilpailujen hakuprosessia, suoriutuakseen viimeisille valintakierroksille valintaprosessissa.

Hakuprosessi on monivaiheinen ja kallis investointi kaupungille varsinkin, jos kilpailut myönnetään lopuksi toiselle kaupungille. (Masterman 2014, s. 121–125.) Tärkeänä osana hakuprosessia kaupungin on varmistettava, että tarjouksiin käytetty raha ei mene hukkaan, jos hakuprosessi ei onnistu. Kaupungin on osattava käyttää tämä hyödyksi mahdollisessa seuraavassa haussa. (Cashman, 2003.) Tutkimukset osoittavat, että aikaisemmat tarjoukset ja hakuprosessit kilpailuista ovat olleet kustannustehokkaita, jos kilpailu on lopulta voitettu järjestettäväksi. Japani esimerkiksi haki vuoden 2016 kesäolympialaisia Tokiolle onnistumatta, mutta onnistui vuoden 2020 haussa (Yuan, 2013). Mahdolliset investoinnit kilpailuihin eivät ole ehtineet mennä hukkaan, päinvastoin kustannuksia on voitu jakaa pidemmälle ajalle.

Agenda 2020:n on arvioitu vähentävän 75 prosenttia kustannuksista, jotka aiheutuvat hakijakaupungeille, jotka eivät saa kilpailuja järjestettäväkseen (IOC, 2019). Tämä on tärkeä uudistus ja varmasti lisää kaupunkien rohkeutta hakea kilpailuja. Ennen agenda 2020:n voimaantuloa esimerkiksi Chicago käytti yli 60 miljoonaa euroa epäonnistuneeseen hakemukseensa vuoden 2016 kesäolympialaisten isännöimiseksi (Baade & Matheson, 2016; Zimbalist, 2016). Tässä kohtaa on hyvä huomioda, että kesäolympialaisten järjestelytoimikunnan kustannukset ovat yli kaksinkertaiset talviolympialaisten järjestelytoimikunnan kustannuksiin verrattuna (Suomen olympiakomitea, 2019).

Olympialaisten hakuprosessi on välillä kärsinyt korruptiosta. KOK on joutunut tilanteisiin, joissa sen jäsenten epäillään ottaneen vastaan lahjuksia. Kaupungit saattavat tarjota lahjuksia niille, jotka KOK:ssa tekevät lopulliset valinnat isäntäkaupungin suhteen (Cashman, 2003). Tällöin rahan ja kaupungin vaurauden merkitys korostuu kohtuuttomasti isäntäkaupunkia valittaessa, eikä potentiaalisimmat kaupungit välttämättä saa kilpailuja järjestettäväkseen.

Olympialaisten lisäksi isäntäkaupungin edellytetään järjestävän myös paralympialaiset (esim. Blake, 2005). Nämä kilpaillaan noin kuukauden kuluttua olympialaisten päättäjäisten jälkeen samoja suorituspaikkoja hyödyntäen. Paralympialaiset keräävät huomattavasti vähemmän näkyvyyttä ja kilpailujen kävijämäärät ovat pienet verrattuna olympialaisiin.

2.3 Olympialaisten taloudelliset vaikutukset isäntäkaupungille

Olympialaisten ensimmäiset suuret kustannukset syntyvät yleisen infrastruktuurin parantamisesta ja uudistamisesta. Yleinen infrastruktuuri voidaan jakaa eri osa-alueisiin. Sosiaalinen infrastruktuuri sisältää yksityiset ja julkiset palvelut, kuten sairaalat ja koulut. Tekniseen infrastruktuuriin kuuluvat muun muassa liikenneverkostot, jäte- ja vesihuolto sekä tietoliikenne verkot. Yleiseen infrastruktuuriin kuuluvat rakennukset, lentokentät ja satamat. Isäntäkaupungin infrastruktuurin

ja fasiliteettien tulee olla tarpeeksi kehittyneitä, jotta voidaan turvallisesti ottaa vastaan olympialaisiin saapuvat turistit ja urheilijat. Esimerkiksi sairaalat ja lääkintä tulevat olla maailmanlaajuisesti hyväksyttävällä tasolla. Teknisen infrastruktuurin tulee olla toimiva ja tarpeeksi laaja.

Yksityisellä sektorilla rakennetaan uusia hotelleja ja kunnostetaan vanhoja, lisäksi kaupunkialuetta kunnostetaan sekä uusia liiketiloja rakennetaan ja vanhoja kunnostetaan. Isäntäkaupungilla on oltava moitteettomat sisäiset ja ulkoiset liikennejärjestelmät, jotta saapuminen isäntäkaupunkiin, sekä liikkuminen eri kilpailupaikkojen ja keskustan välillä olisi mutkatonta. (Baade & Matheson, 2016; Sun, 2011.) Kun olympialaiset järjestetään teollistuneessa kehitysmaassa, kuten Brasiliassa, sosiaalisen ja teknisen infrastruktuurin vaikutus koko talouteen on suhteellisesti suurempi verrattuna teollisuusmaissa järjestettäviin olympialaisiin (Osada, Ojima, Kurachi, Miura & Kawamoto, 2016).

Vaikka rakennusinvestoinnit aiheuttavat suuret kustannukset isäntäkaupungille, investointien lisääntyminen tuo myös talouskasvua. Rakennusinvestoinnit kasvavat erityisesti kaksi–kolme vuotta ennen kilpailuja, koska olympialaisiin liittyvä rakentaminen on saatava valmiiksi ennen varsinaisia kilpailuja. Kilpailujen jälkeen rakennusinvestoinnit laskevat väkisin ja yhtenä tärkeänä haasteena voidaan nähdä liiketoiminnan äkillisten heilahdusten minimointi. (Osada ym., 2016.) Esimerkiksi Norjan Lillehammerissa talviolympialaisten jälkeen 40 prosenttia kaupungin vastakunnostetuista hotelleista lopetti toimintansa kysynnän laskun seurauksena.

Olympialaisia varten tehdyt investoinnit infrastruktuuriin hyödyttävät isäntäkaupunkeja, etenkin jos ne ovat suunniteltu kestäviksi ja käytännöllisiksi. Myös moottoritiet ja parantuneet liikenneyhteydet voivat vaikuttaa positiivisesti talouteen. Esimerkiksi Rio de Janeiro investoi 2,5 biljoonaa euroa metroom, jota ei ilman kesäolympialaisia olisi koskaan saatu aikaiseksi rakentaa (Dempsey, Matheson & Zimbalist, 2020). Metro tulee helpottamaan kaupungin liikkuvuutta ja näin ollen tuottavuutta, joka voi olla hyvä sijoitus tulevaisuudelle. Talviolympialaisten taloudelliset hyödyt ovat yleisesti usein sidoksissa isäntäkaupungin parantuneisiin liikenneyhteyksiin (Essex & Chalkley, 2004).

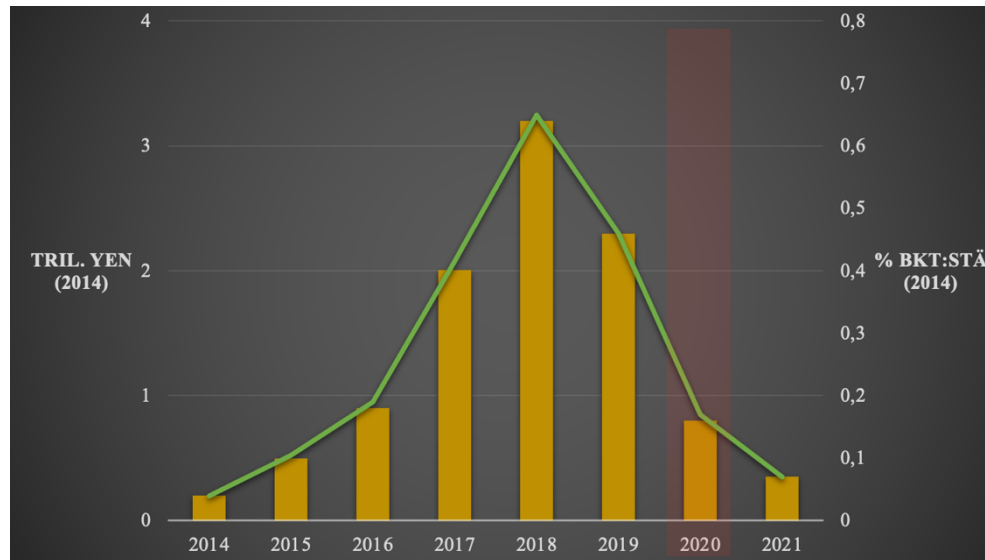
Urheilutapahtumana olympialaiset vaativat suuret urheilufasiliteetit, jotka eroavat talvi- ja kesäolympialaisten kesken. Nykyään kesäolympialaiset vaativat 35–40 eri urheilutapahtumapaikkaa (Dempsey ym., 2020). Jopa modernit suurkaupungit saattavat joutua parantamaan olemassa olevaa velodromia, mäkihyppykompleksia tai pikaluistelu areenaa. Esimerkiksi Bostonin pyrkimys saada vuoden 2024 kesäolympialaiset kaatuivat täysikokoiseen ja oikeat mitat tarvittavaan yleisurheilustadioniin, vaikka kaupungissa on jo olemassa neljä suurta ulkoilma stadionia (Baade & Matheson, 2016). Malfasin ym. (2004) mukaan uudet investoinnit ja suuret rakennusprojektit voivat nostaa jopa alueen asuntojen hintoja kysynnän kasvaessa. Olympialaisten infrastruktuuria rakentaessa asuntojen rakentaminen voi jäädä vähemmälle, mikä lisää asuntojen kysyntää ja nostaa

hintoja. Esimerkiksi Sydneyssä asuntojen hinnat nousivat vuosina 1995–2000 seitsemän prosenttia vuodessa, kun tavallisesti hinnat ovat nousseet kaksi prosenttia vuodessa. (Malfas ym., 2004.)

Toisaalta isäntäkaupungin uudistunut ja korjattu infrastruktuuri voi johtaa spillover-efektiin kilpailujen jälkeen. Alueen eräänlainen uusiutuminen houkuttelee todennäköisesti alueelle jatkossa yhä enemmän varakkaampia kansalaisia. Tällöin vaikutus viereisille alueille voi olla samankaltainen. Esimerkiksi Barcelona koki tällaisen asuinalueiden arvonnousun, kun olympiakylä muutti työväenluokan asuinalueen lopulta täysin yläluokan asuinalueeksi. Tällaiset olympialaisten tahattomat vaikutukset voivat saada myös negatiivisen vaikutuksen, kun köyhät ihmiset menettävät asuinalueitaan. (Preuss, 2006.)

Kilpailuiden päättymisen jälkeen urheilustadioneiden käyttöaste laskee radikaalisti. Valtavilla varoilla rakennetut stadionit ja urheilutilat jätetään käyttämättä ja jopa hylätään, sillä niiden ylläpito aiheuttaa suuria kustannuksia. Jotkut stadionit voidaan purkaa urheilutapahtumien jälkeen ja vanhentuneet rakennusmateriaalit voidaan hävittää ja käyttää uudelleen. (Sun, 2011.) Uuden, vuonna 2014 voimaan tulleen, Agenda 2020 asetuksen mukaan KOK kannustaa kaupunkeja rakentamaan väliaikaisia tiloja välttääkseen ongelmallisia ylimääräisiä urheiluhalleja ja muita urheilutiloja (Dempsey ym., 2020). Väliaikaiset urheilufasilitteetit ovat kuitenkin melko kalliita eivätkä anna isäntäkaupungille pitkälle aikavälille urheiluperintöä ja näistä mahdollisesti saatavia hyötyjä matkailuun. Näin ollen jo ennen kilpailujen hakemista kaupungin tulisi suunnitella kestävä kehityksen mukaiset ratkaisut mahdollisille uusille urheilupaikoille ja stadioneille.

Uusi infrastruktuuri vaikuttaa myönteisesti kansainvälisiin pääomavirtoihin (Billings & Holladay, 2012). On todettu, että julkisen pääoman kasvu vaikuttaa positiivisesti tuottavuuden kasvuun. Brückner ja Pappa (2015) tutkivat olympialaisten hakuprosessin makrotaloudellisia vaikutuksia vuosina 1950–2009. Tuloksien perusteella taloudet reagoivat uutishokkiin, sillä investoinnit, kulutus ja tuotanto kasvavat merkittävästi 7–9 vuotta ennen olympialaisia kaupungeissa, jotka osallistuvat hakuprosessiin. Isäntämaat kokevat myös merkittävän kasvun investoinneissa, kulutuksessa ja tuotannossa 2–5 vuotta ennen olympialaisia. Kuvio 2 havainnoi arvioitua investointien jakautumista Tokion olympialaisten kohdalla. Investointien huippu saavutetaan pari vuotta ennen kilpailuja.

KUVIO 2: Olympialaisiin liittyvien investointien jakautuminen. Olympiavuosi korostettu punaisella. Lähde: Osada ym., 2016 (muokattu).

Brücknerin & Pappan (2015) tulosten perusteella ennen olympialaisia tapahtuvat vaikutukset isäntäkaupungille ovat merkittäviä ja taloudellisesti tärkeitä. Lisäksi Rose & Spiegel (2011) osoittavat, että olympialaisten hakemisella ja isännöinnillä on positiivinen vaikutus kansainväliseen kauppaan. Maailmanlaajuinen huomio antaa informaatiota ja vähentää epävarmuutta isäntäkaupungista, jolloin pääomavirrat ja kansainvälinen kauppa saattavat kasvaa isäntäkaupungissa (Zimbalist, 2016). Yleisesti hyödyt pääomavirroista ja kansainvälisestä kaupasta ovat suuremmat mitä suljetumpi talous isäntävaltiolla on (Brückner & Pappa, 2015; Rose & Spiegel, 2011). Songin (2010) tutkimuksen mukaan olympialaiset vaikuttavat isäntäkaupungin vientiin tilastollisesti merkitsevästi. Tulos kertoo, että vienti kasvaa pysyvästi 38 prosenttia olympialaisten isännöinnin ansiosta. Lisäksi viennin positiiviset vaikutukset ovat pitkäaikaisia ja kasvavat, mitä pidempi aika kilpailujen isännöinnistä on. Tutkimuksessa isäntäkaupunkeja vertailtiin kaupunkeihin, jotka eivät ole isännöineet olympialaisia. (Song, 2010.)

Kuten jo todettu, olympialaisten järjestäminen on pitkä prosessi. Suunnitteluvaiheessa luodut tavoitteet toimivat järjestäjille kilpailujen talouden kannalta tärkeänä suunnanantajana. Barcelonan vuoden 1992 kesäolympialaisista tehty tutkimus korosti Barcelonan pysyneen ja seuranneen erittäin tarkasti suunnitelmaansa, mikä mahdollisti kilpailujen hyvän taloudellisen tuloksen (Brunet, 1995). Olympialaisiin liittyvien positiivisten vaikutusten lisäksi tapahtuman isännöinnissä tulisi ottaa huomioon myös tapahtuman järjestämiseen ja isännöintiin tarvittavien varojen vaihtoehtoiset käyttötavat tai vaihtoehtoiskustannukset (Lee, Mjelde & Kwon, 2017). Olympialaisten nettovaikutusten arvioimiseksi on hyvä huomioida vaihtoehtoiskustannukset, eli olisiko tapahtuman järjestämiseen käytetty rahoitus voitu käyttää vaihtoehtoiseen kohteeseen. Kyseinen ratkaisu olisi

voinut vaikuttaa yhtä paljon tai jopa positiivisemmin isäntäkaupungin talouteen. (Zimbalist, 2016.) Vaihtoehtokustannukset nousevat esille erityisesti, kun kilpailujen valmisteluun käytetään julkista rahoitusta (Baade & Matheson, 2002). Tällöin voidaan olla tilanteessa, jossa valtion muut kaupungit ja alueet kärsivät pienentyneistä valtion tuista ja rahoituksesta olympialaisten varjossa (Song, 2010).

Kun tutkitaan olympialaisten taloudellisia vaikutuksia, yhtenä muuttujana tarkastellaan usein alueen työllisyyttä. Baaden & Mathesonin (2002) mukaan työllisyysvaikutukset korreloivat infrastruktuurikustannuksiin. Olympialaisten vaatima infrastruktuuri työllistää rakennuttajia (Sun, 2011). Jos infrastruktuuriin ei ole tarvinnut investoida, kuten Los Angelesin tapauksessa vuonna 1984, niin työllisyysvaikutuksia on havaittavissa ainoastaan olympialaisvuonna. Varsinaiset olympialaiset työllistävät tuhansia, lisäksi vapaaehtoisia käytetään kilpailujen läpiviennissä. (Baade & Matheson, 2002.)

Työllisyyden positiiviset vaikutukset ovat olleet suurempia kesä- kuin talviolympialaisissa (Billings & Holladay, 2012). Työllisyysvaikutuksista aiheutuu lisäksi kerrannaisvaikutuksia, jotka lisäävät isäntäkaupungissa pysyessään olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia entisestään. Tällaiset kerrannaisvaikutukset syntyvät, kun työllistyneet henkilöt kuluttavat palkastaan osan alueen tuotteisiin ja palveluihin. Tästä saadaan edelleen johdettuja vaikutuksia (Nylund ym., 2006), jos yritykset ostavat saamallaan tuotoillaan uusia panoksia ja tuotteita alueelta tai työllistävät lisää henkilökuntaa. Toisaalta väliaikaista suurta kysyntää voidaan paikata ylitöillä ja priorisoiduilla tehtävillä, jolloin työllisyysvaikutukset jäävät usein arvioitua pienemmäksi (Kasimati, 2003).

Olympialaiset voivat lisäksi piristää teollisuusaloja, jotka liittyvät läheisesti urheilutalouteen, kuten matkailu-, catering-, sosiaalipalvelu- ja kulttuurialoja. Kilpailujen järjestäminen voi lisäksi edistää eri teollisuusalojen sisäistä rakenteellista optimointia. Palvelun, markkinoinnin ja toiminnan laatu sekä taso paranevat, kun suunnataan enemmän kansainväliseen toimintaan. Kehitys kiihdyttää esimerkiksi konsultointia ja modernia logistiikkaa. (Sun, 2011.)

Osada ym. (2016) toteavat tulevien Tokion olympialaisten työllistävän yli 700 000 työntekijää. Japanissa työmarkkinat ovat valmiiksi tiukat. Jotta rakennusprojektit pysyvät aikataulussa, eikä välttämättömiä palveluita ja muita investointeja karsita, on työllisyyden kasvettava. Samanaikaisesti työn tuottavuutta tulee parantaa työvoimaa säästävillä investoinneilla. Suurten suhdannevaihteluiden välttämiseksi esimerkiksi rakennusalalla tulee luoda uutta kysyntää erilaisilla toimenpiteillä, jotka auttavat vahvistamaan talouskasvua, kuten markkinoiden vapauttaminen. (Osada ym., 2016.) Suurin osa olympialaisten vaikutuksesta syntyneistä uusista työpaikoista on kuitenkin matalapalkkaista, matalan ammattitaidon vaativaa osa-aika- tai satunnaistyötä, mikä ei aiheuta alueelle juurikaan taloudellisia etuja (Li, 2013).

Baade & Matheson (2002) toteavat tutkimuksessaan, että olympialaisten vaikutukset työllisyyteen ovat täysin ohimeneviä eikä olympialaisilla voi olla pitkäaikaisia taloudellisia vaikutuksia. Tämä tarkoittaisi negatiivisia tuottoja investoinneista infrastruktuuriin. Tällaisena voidaan pitää esimerkiksi Kreikan tilannetta, jossa olympialaisia varten rakennetun infrastruktuurin ylläpito maksoi kilpailujen jälkeen yli 80 miljoonaa euroa vuodessa (Walton, Longo & Dawson, 2008). Havainnot ovat melko yhdenmukaisia muun aiheesta tehdyn kirjallisuuden kanssa, jossa urheilupaikkojen rakentamisen ja taloudellisen kehityksen välillä ei löydetä merkittävää yhteyttä (Baade & Matheson, 2002).

Kasvat investoinnit ja mahdollisesti hieman lisääntynyt työllisyys edistävät kokonaiskulutuskapasiteettia, joten yrittäjät nostavat relevanttien tuotteiden hintoja. Tämä kasvattaa alueen hintatasoa ja saattaa lisätä paikallisten asukkaiden elinkustannuksia ja näin ollen heikentää etenkin köyhempien asukkaiden elämänlaatua. (Sun, 2011.) Lisäksi olympialaisten kulutukseen liittyy substituutiovaikutusta, eli alueen asukkaat kuluttavat esimerkiksi mieluummin kilpailujen pääsylippuihin kuin alueen muihin tuotteisiin. Jos kilpailuja ei olisi järjestetty kulutus olisi kohdistunut alueen muihin palveluihin. (Baade & Matheson, 2002.) Tällöin syntynyt olympialaisten taloudellinen vaikutus voi olla sama tai jopa pienempi kuin ilman kilpailuja.

Tänä päivänä olympialaisten turvallisuuskustannukset ovat kasvaneet paljon (Matheson, 2019). Turvallisuuskulut moninkertaistuivat vuoden 2001 Yhdysvaltojen terrori-iskujen jälkeen. Vuoden 2000 Sydneyn kesäolympialaisten turvallisuuskulut olivat noin 200 miljoonaa euroa kun neljä vuotta myöhemmin Ateenassa turvallisuuskuluja oli yli 1,3 miljardia euroa (Matheson, 2013). Lisäksi isäntäkaupungin tulee järjestää kilpailuiden avajais- ja päätösseremoniat (Baade & Matheson, 2002). Nämä tilaisuudet ovat olleet viime olympialaisissa varsin suuria ja näyttäviä. Esimerkiksi Pekingin olympialaisten avajaiset maksoivat ennätykselliset yli 100 miljoonaa dollaria (Rose & Spiegel, 2011).

Seuraavana esitellään yksi olympialaisten vaikuttavimmista tulonlähteistä ja samalla vaikein arvioitava, mikä on turismi. Esimerkiksi vuoden 2010 talviolympialaiset isännöinyt Vancouver on arvioinut, että merkittävimmät taloudelliset vaikutukset syntyvät olympialaisten tuomista lisämatkailutuloista vuosina 2007–2011 (Müller, 2015). Osada ym. (2016) toteaa, että aiempien isäntämaiden kokemus osoittaa, että pysyvä matkailun kasvu saavutetaan edistämällä matkailun valtakunnallisia resursseja. Seuraavien olympialaisten isäntäkaupungille Tokiolle tämä tarkoittaisi reittien tai ohjattujen aktiviteettien perustamista, niin että kilpailuihin saapuvat turistit pystyisivät helposti tekemään retkiä myös Tokion metropolialueen ulkopuolelle (Osada ym., 2016). Tällöin taloudellisia hyötyjä matkailusta voitaisiin saavuttaa isäntäalueen lisäksi valtakunnallisesti.

Olympialaisten matkailuvaikutukset voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: ennen kilpailuja tapahtuvaan matkailuun, kilpailujen aikana tapahtuvaan matkailuun ja kilpailujen jälkeiseen matkailuun. Ennen kilpailuja järjestetään tyypillisesti kansainvälisten urheiluliittojen kokouksia, urheilijoiden testikilpailuja ja matkatoimistojen ennakkomatkoja. Kilpailujen aikana alueella ovat urheilijat, vapaaehtoiset sekä katsojat. On arvioitu, että noin 920 tuhatta katsojaa olisi vierailut päivittäin Tokiossa olympialaisten aikaan vuonna 2020 (Osada ym., 2016). Olympialaisten jälkeen isäntäkaupungissa tapahtuu olympialaisista aiheutuvaa yksityistä matkailua ja olympialaisiin liittyviä kokouksia.

Olympialaisten järjestäminen aiheuttaa kuitenkin matkailun ja muiden tapahtumien syrjäytys- ja siirtymisvaikutuksia (Nylund ym., 2006; Song, 2010) ja näitä vaikutuksia on haastava arvioida tarkasti. Syrjäytysvaikutus syntyy lyhyelle aikavälille, kun olympialaisten takia matkustetaan toiseen kohteeseen ja paikalliset asukkaat vähentävät kulutustaan tai lähtevät pois kilpailujen ajaksi. Muut tapahtumat voivat siirtyä toiseen kaupunkiin tai myöhempään ajankohtaan, kuten myös turistien loma-ajankohdat sekä paikallisten asukkaiden ostokset ja palveluiden käyttö. (Nylund ym., 2006.) Ennen kilpailuja ei haluta matkustaa isäntäkaupunkiin, kun halutaan esimerkiksi välttää rakennustyömaita ja muita kaupungin näkyviä projekteja, jotka voisivat vaikuttaa negatiivisesti lomamatkaan. Kilpailujen jälkeen matka voi peruuntua esimerkiksi, jos isäntäkaupungista saadaan median välityksellä huono kuva ennen kilpailuja tai niiden aikana. (Weed, 2007.) Pidemmällä aikavälillä ja laajemmalla alueella siirtymävaikutukset kompensoivat osittain lyhyen aikavälin syrjäytysvaikutuksia. Vastapainona esiintyy täydentäviä vaikutuksia, esimerkiksi seminaareja ja yritysvierailuja, joiden oheen voidaan liittää vierailuja olympialaisiin. (Nylund ym., 2006.)

Songin (2010) mukaan matkailusta saatavat hyödyt jäävät aina 4–12 vuoden pituisiksi. Tämä olympialaisista aikaansaatu matkailu keskittyy kilpailujen ympärille, pääosin neljä vuotta ennen kilpailuja – neljä vuotta kilpailujen jälkeen.

Todellisia positiivisia nettomuutoksia alueen taloudelliseen toimintaan tuovat kisavieraat, jotka tulevat kisojen takia alueelle, matkailijat, jotka pidentävät lomaansa alueella kilpailujen takia sekä alueen asukkaat, jotka jäävät kilpailujen takia mieluummin kotiin eivätkä lähde lomalle. Matkailijat, jotka siirtävät matkansa toiseen ajankohtaan, matkailijat, jotka matkustavat alueelle kilpailuista huolimatta, sekä alueella kilpailuiden aikana olevat asukkaat eivät vaikuta merkityksellisesti kaupungin aluetalouteen niin kauan kun matkailijoiden ja asukkaiden kulutustottumukset eivät muutu kilpailujen takia. Alueen asukkaat, jotka siirtävät vuoden lomamatkansa toisesta ajankohdasta kilpailujen aikaan eivät vaikuta alueen talouteen, sillä he olisivat joka tapauksessa jossain kohtaan vuotta olleet tietyn ajan pois alueelta. (Weed, 2007, s. 48–54.)

Matkailusta saatavat tulot saavat myös aikaan kerrannaisvaikutuksia. Esimerkiksi hotelliyöstä saatavilla rahoilla hotelli voi ostaa siivouspalveluita alueelta tai uusia huonekaluja paikallisista

huonekalukaupoista, jotka voivat edelleen kuluttaa saamiaan rahoja alueella. Kaikki kerrannaisvaikutuksista syntyvät rahat eivät pysy alueen sisällä, vaan yritys voi hankkia panoksia alueen ulkopuolelta, verotulot menevät valtiolle tai työntekijät käyttävät palkkansa alueen ulkopuolella. Rahan ulosvirtausta alueelta kutsutaan vuodoksi. (Blake, 2005.)

Matkailijoiden kulutusta maksimoidessa on tärkeä lisätä kansainvälistä tietoisuutta alueen palveluiden ja tuotteiden laadusta, tuotemerkeistä sekä turvallisuudesta. Vapaa-ajan kulutuksen lisäämiseksi voidaan helpottaa matkailijoiden liikkumista metropolialueen ulkopuolelle erilaisiin nähtävyyksiin tai retkireitteihin. Tämä voi myös pidentää matkailijoiden vierailuaikaa maassa. Jos tämä onnistuu menestyksekkäästi se lisää koko maan matkailualan tuottavuutta. (Osada ym., 2016.)

Matkailijoiden avulla voidaan parantaa isäntäkaupungin brändikuvaa. Isäntäkaupungin maailmanlaajuinen tietoisuus edistää sen kilpailukykyä. Tietoisuus lisääntyy tiedotusvälineiden lisäksi urheilijoiden sekä matkailijoiden suullisesti leviävän informaation ja kuulopuhe markkinoinnin kautta. Esimerkiksi Tokio vuonna 1964 ja Barcelona vuonna 1992 ovat saavuttaneet maailmanlaajuisen tietoisuuden, koska he ovat isännöineet menestyksekkäästi olympialaiset. Tämä on johtanut merkittäviin muutoksiin maiden taloudessa ja politiikassa. Lisäksi modernit olympiastadionit voivat saavuttaa suosittuun turistikohteen maineen, kuten esimerkiksi Pekingin vuoden 2008 kesäolympialaisten Linnunpesä-stadion. Tämä voi lisätä matkustamista ja kiinnostusta aluetta kohtaan olympialaisten jälkeen. (Sun, 2011.) Toisaalta matkailijoiden keskeinen kuulopuhe markkinointi painottuu usein olympialaisiin yleisesti eikä itsessään isäntäkaupunkiin, jolloin mahdolliset markkinointivaikutukset isäntäkaupungin suhteen menetetään (Dempsey ym., 2020). Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa 34 prosenttia vastaajista kertoi talviolympialaisten lisäävän kiinnostusta isäntäkaupunkia kohtaan. Lisäksi 67 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että talviolympialaisten isännöinti ei lisää omaa matkustushalukkuutta isäntäkaupunkiin. (Groothuis & Rotthoff, 2016.)

On havaittu tapauksia, joissa olympialaisten aikaan alueen turismi jopa laskee. Näin kävi esimerkiksi kesäolympialaisille Lontoossa 2012, jossa turismi kisojen aikaan laski yli 5 prosenttia (Dempsey ym., 2020). Useat potentiaaliset turistit haluavat välttää tungosta, korkeampia hintoja sekä mahdollisia mielenosoituksia tai yhteenottoja. Lisäksi olympialaisia katsomaan tulleet matkailijat viettävät päivänsä kilpailuja katsoessa, eivätkä näin ollen vieraile kaupungin matkailukohteissa. Tällöin turismin aiheuttama lyhytaikainen taloudellinen kasvu ei toteudu.

Seuraavaksi tarkastellaan olympialaisista saatavia suoria tuloja. Useita markkinointitoimia on kehitetty kulujen kattamiseksi. Taulukko 2 esittelee viimeisten olympiadien saavutetut suorat tulot.

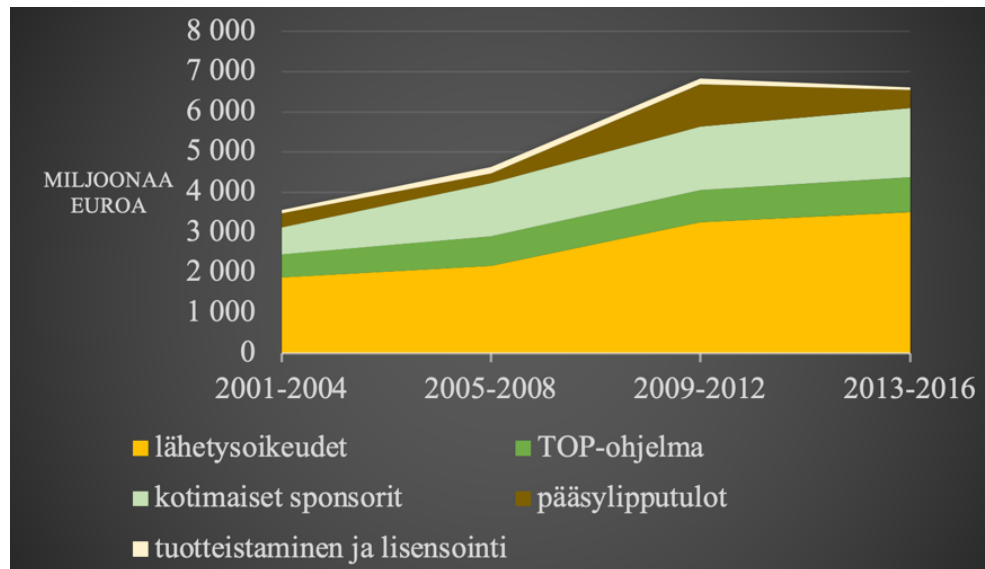
TAULUKKO 2. Markkinatoimista saatavat tulot. Luvut miljoonaa euroa. Alkuperäislähde pyöristänyt luvut lähimpään miljoonaan dollariin. Kurssimuunnos tehty 27.10.2020, jolloin kurssi ollut 0,85. Pyöristetty miljoonan tarkkuudella. Lähde: IOC, 2020.

miljoonaa €	2001-2004	2005-2008	2009-2012	2013-2016
lähetysoikeudet	1 884	2 170	3 250	3 510
TOP-ohjelma	565	738	810	855
kotimaiset sponsorit	679	1326	1568	1737
pääsylipputulot	351	234	1055	449
tuotteistaminen ja lisensointi	74	158	145	63
YHTEENSÄ	3 553	4 626	6 828	6 614

Taulukko 2 havainnollistaa markkinointitoiminnan tuloja. Taulukossa on eritelty viisi eri lohkoa; lähetysoikeudet, TOP-ohjelma, kotimaiset sponsorit, pääsylipputulot ja tuotteistaminen ja lisensointi. KOK valvoo ja hallitsee lähetysoikeuksia ja TOP-ohjelmaa. Lähetysoikeudet kattavat kaikki maailmanlaajuiset tv-, radio- ja internetlähetykset. Digitalisuuden kasvaessa olympialaiset ovat saaneet kasvavan huomion viime vuosikymmeninä. Samalla tv-oikeuksien hinta on kasvanut huomasti. Olympialaisten sponsorointi ohjelma, TOP-ohjelma, on kehitetty tulojen monipuolistamiseen ja pitkäaikaisten kumppanuuksien rakentamiseen. TOP-ohjelma on aina vähintään neljän vuoden mittainen ja sisältää näin ollen yhden kesä- ja talviolympialaiset. TOP-ohjelmassa olympialaisten kumppaneille myönnetään markkinoinnin yksinoikeudet ja etuoikeudet tietyille tuoteryhmille. Tällä hetkellä tärkeimmät olympialaisten yhteistyökumppanit ovat muun muassa Coca-Cola, Alibaba ja Samsung. (IOC, 2020.) TOP-ohjelman tuotot ovat kasvaneet vähitellen jokaisen olympiadin kohdalla.

Olympialaisten järjestelykomitea, johon kuuluvat muun muassa isäntävaltion KOK:in jäsenet ja kansallisen olympiakomitean johtajat, vastaavat kotimaan sponsorointi-, lipunmyynti- sekä lupamaksutuloista (IOC, 2020). Kotimainen sponsoriohjelma kattaa markkinointioikeudet isäntämaassa. Esimerkiksi isäntämaan olympiajoukkue osallistuu kotimaan sponsoriohjelmaan. Taulukon 2 perusteella kotimaiset sponsorointitulot ovat hurjasti viime vuosikymmenen aikana. Pääsylipputulot kertovat paljonko kilpailuihin on myyty lippuja. Lipunostaneita kisavieraita on kesäolympialaisissa kolme tai jopa neljä kertaa enemmän kuin talviolympialaisissa (Suomen olympiakomitea 2019). Pääsylipputulot ovat vaihdelleet olympialaisittain, eikä kasvukäyrää lipputulosten osalta havaita. Tuotteistamisen ja lisensoinnin tavoitteena on luoda yhteys olympialaisten ja olympiakuvan mukaisten kauppaketjujen ja brändien välille. Tämä ei ainoastaan vahvista olympialaisten brändiä kilpailujen aikana vaan myös kilpailujen välillä. (IOC, 2020.)

Yleisesti tulot ovat kasvaneet viime vuosien aikana. Tällä hetkellä liikutaan todella suurissa summissa markkinointitulojen suhteen, jolloin herää kysymys, kuinka kauan tulot voivat vielä kasvaa. Kuvio 3 esittää tulomuutokset havainnollisemmassa muodossa.

KUVIO 3. Markkinatoimitulojen kehitys 2001–2016 Lähde: IOC, 2020.

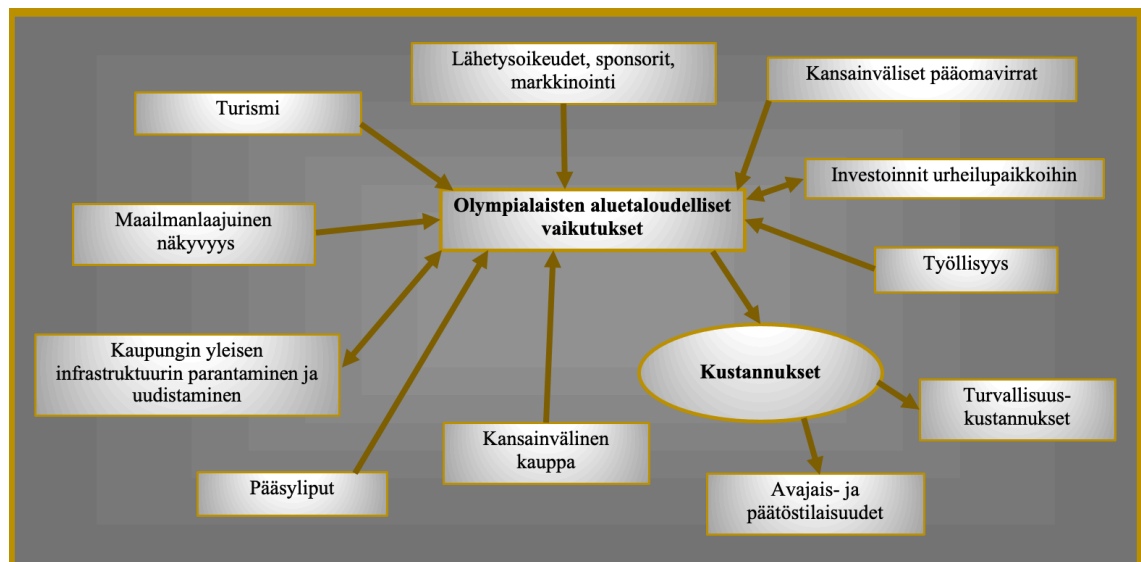
Kuviosta 3 huomataan suoraan, että 2009–2012 olympiadi oli varsin menestyksenkäs eikä seuraava olympiadi saanut enää kasvatettua tuloja. Erityisesti lipputulot laskivat seuraavalle olympiadille. Aika näyttää mihin suuntaan markkinointitulot suuntaavat tämänhetkisen huipun jälkeen. Laskeeseen tulokseen voivat vaikuttaa seuraavan olympiadin isäntäkaupunkien syrjäisemmät sijainnit. Myös Sotshin ja Rion asukasluvut ovat selkeästi pienemmät kuin edellisen olympiadin isäntäkaupungeilla Lontoolla ja Vancouverilla. Lisäksi Brasilia kehittyvänä maana isännöi olympialaisia ensimmäisenä Etelä-Amerikassa.

Suuret olympialaisten lähetysoikeuksien tulot korreloivat lähetysmääriin. Televisio- ja radiolähetykset ovat kasvaneet tasaisesti. Vuoden 2004 Ateenan kilpailuista esitettiin 3 800 tuntia, Lontoosta vuonna 2012 5600 tuntia ja Riosta 7100 tuntia lähetystä. Viimeisimmät talviolympialaiset isännöinyt Etelä-Korean Pyeongchang sai televisiolähetystä lähes 18 000 tuntia, lehtiartikkeleita yli 34 000 ja internetartikkeleita julkaistiin yli 29 000 kappaletta. Näin Pyeongchang lisäsi maailmanlaajuista näkyvyyttään 50 prosentista 77 prosenttiin. (IOC, 2020.) Television ja muun median lähetysoikeuksien kasvu KOK: n tulovirtana on lisännyt tapahtuman isännöintikustannuksia, vaikka nämä kustannukset ovat ainakin osittain tasapainossa tulojen kasvun kanssa. Riossa järjestäjät käyttivät 800 miljoonaa euroa mediakylään mediajäsenten majoittamiseen ja 200 miljoonaa

naa euroa kansainväliseen lähetys- ja mediakeskukseen. (Matheson, 2019.) Groothuisin & Rott-hoffin (2016) tutkimuksessa 87 prosenttia vastaajista tiesi missä viimeiset talviolympialaiset on järjestetty, mutta ainoastaan 34 prosenttia tiesi missä sitä edeltävät talviolympialaiset on järjestetty. Tästä päätellen maailmanlaajuista näkyvyyden lisääntymistä voidaan pitää ainoastaan lyhytaikaisena taloudellisena hyötynä.

Toisaalta olympialaiset voivat vaikuttaa isäntäkaupungin lisäksi myös naapurialueisiin. Naapurialueet voivat tarjota esimerkiksi matkailumahdollisuuksia tai majoittumisvaihtoehtoja (Lee ym., 2017). Näin ollen naapurialueen tunnettavuus kasvaa ja alue saavuttaa taloudellisia etuja muun muassa palveluiden tarjoamisesta.

Yleisesti ottaen kesäolympialaisista saatavat hyödyt ovat yleensä suuremmat kuin talviolympialaisista saatavat hyödyt, sillä niissä järjestetään enemmän urheilutapahtumia ja muita oheistapahtumia. Esimerkiksi kesäolympialaiset tuottavat yli kaksinkertaisesti televisiotuloja talviolympialaisiin nähden (Essex & Chalkley, 2004). Lisäksi ne on ajoitettu suosittuihin matkailukausiin, kun kouluista on lomaa ja ilmasto on yleensä lämpöisempi. (Wood & Meng, 2020.) Kuvio 4 tiivistää olympialaisten taloudellisia vaikutuksia. Nuolet kuvaavat vaikutuksen suuntaa. Esimerkiksi investoinnit urheilupaikkoihin aiheuttavat isäntäkaupungille kustannuksia, mutta toisaalta nämä investoinnit urheilupaikkoihin saattavat tuoda pitkäaikaisia taloudellisia hyötyjä isäntäkaupungille.

KUVIO 4. Olympialaisista aiheutuvat taloudelliset vaikutukset isäntäkaupungille.

2.4 Muut vaikutukset isäntäkaupungille

Olympialaisten järjestämisestä aiheutuu paikallisille järjestäjille ja asukkaille lyhytaikaisia aineettomia etuja. Isäntäkaupungit kokevat usein ylpeyttä ja arvostusta sekä megatapahtuman järjestämisessä, että sen jälkeen (Baade & Matheson, 2016). Paikalliset asukkaat nauttivat tyypillisesti spektiakkelista ja antavat positiivisen arvon kaupungilleen, joka on osa maailmanlaajuista tapahtumaa (Dempsey ym., 2020).

Mahdollisen onnellisuuden ja ylpeyden lisäksi paikallinen väestö saavuttaa uusia tietoja ja taitoja järjestämällä megaurheilutapahtuman. Työntekijät ja vapaaehtoiset oppivat tapahtumien järjestämisestä, organisoinnista, turvallisuudesta, vieraanvaraisuudesta sekä esimerkiksi hyödyntämään joukkoliikennettä. Lisäksi kaupungin ja maan historia sekä kulttuuri tulevat esille, muun muassa avajaistilaisuudessa, mikä voi hyödyttää myös paikallisia asukkaita. (Gratton & Preuss, 2008.) Esimerkiksi Barcelona käytti vuoden 1992 olympialaisia muuttaakseen infrastruktuurinsa ”kulttuurikaupungiksi”. Barcelonan järjestämät olympialaiset avustivat kaupungin kasvua Espanjan suosituimmaksi matkailukohteeksi ohi Madridin (Brunet, 1995). Malfasin ym. (2004) mukaan suuren urheilu tapahtuman järjestäminen voi lisätä alueella asuvien hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Esimerkiksi juuri Barcelonan tapauksessa kesäolympialaiset kasvattivat kaupungin urheilupaikkojen käyttäjien määrää. Paikallisista asukkaista naisten osuus urheilupaikkojen käyttäjinä nousi 10 prosenttia vuosien 1990–1995 välillä. (Malfas ym., 2004.) Esimerkki osoittaa, että olympialaiset voivat innostaa eri väestöryhmiä urheiluun.

Alue voi kasvattaa inhimillistä pääomaansa, kun sen työvoima hyötyy olympialaisista kansainvälisesti. Taksikuskien on opeteltava puhumaan englantia ja hotellit hyötyvät esimerkiksi kansainvälisen varausjärjestelmän luomisesta (Müller, 2015). Olympialaiset osallistavat esimerkiksi koululaisia ja opiskelijoita oppimaan uutta ja saamaan kansainvälistä kokemusta eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa toimimisesta. Erilaiset aktivointiohjelmat voivat edistää liikunnan, terveyden ja yhdenvertaisuuden arvoja koko kansan keskuudessa. Paraolympialaiset edistävät esteettömyyttä ja niillä on vaikutusta yhdenvertaisuuden kehittymiseen ja yleiseen mielikuvaan vammaisuudesta. (IOC, 2020.)

Megatapahtumilla on suuri symbolinen merkitys ja ne vahvistavat kaupungin, alueen ja valtion imagoa. Yleensä tapahtumat luovat positiivisen imagon, josta muun muassa kaupunki ja poliitikot voivat hyötyä. Tapahtuman aikainen maailmanlaajuinen näkyvyys riippuu osittain mediaedustajista, eikä näin ole täysin järjestäjien hallinnassa. Negatiivisia ulkoisvaikutuksia voi syntyä, jos kilpailut eivät suju suunnitellusti. Tapaukset, kuten terrorismi, rikollisuus, järjestäjien virheet ja jopa huono sää voivat vaikuttaa isäntäkaupungin imagoon (Walton ym., 2008). Negatiiviset uuti-

set tavoittavat hetkessä miljoonat potentiaaliset vierailijat, asiakkaat ja liikekumppanit. Nämä negatiivisesti kaupungin imagoon vaikuttavat tekijät todennäköisesti vähentävät esimerkiksi matkustushalukkuutta alueelle.

Walton ym. (2008) tutkivat paljonko lontoolaiset olisivat valmiita maksamaan, että Lontoo järjestää vuoden 2012 kesäolympialaiset. Tuloksena 95:den prosentin luottamusväli osuu 19 ja 65,5 punnan välille. Tämä tarkoittaa, että 95 prosenttia Lontoon kansalaisista maksaisi 19–65,5 puntaa, että olympialaiset järjestetään Lontoossa vuonna 2012. Tutkimuksen mukaan ikä ja kokoaikatyö vaikuttivat summaan negatiivisesti. Positiivisesti vaikuttivat harrastukset sekä aikomus osallistua olympialaisten tarjontaan. Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa puolestaan 63 prosenttia vastaajista uskoi olympialaisten järjestämisen parantavan isäntäkaupungin sekä -valtion imagoa (Blake, 2005). Georgian osavaltion tekemässä tutkimuksessa 93 prosenttia vastaajista sanoi Atlantan olympialaisten parantaneen alueen yhteisöllisyyttä (Malfas ym., 2004). Tulokset viittaavat siihen, että alueen asukkaat ovat ylpeitä isännöidessään olympialaisia.

Kansainvälisten urheiluliittojen, tiedotusvälineiden ja politiikan on tehtävä yhteistyötä, jotta olympialaiset voidaan järjestää onnistuneesti. Vuorovaikutus luo verkostoja. Esimerkiksi Ateenan olympialaisten 2004 aikana perustettiin kansainvälinen turvaverkosto, joka antoi Kreikalle uuden yleisen turvallisuusstandardin (Malfas ym., 2004).

Negatiivisena asiana nähdään olympialaisista aiheutunut kasvanut liikenne ja liikenneruuhkat. Tämä saa metropoleissa aikaan kasvavia määriä pakokaasuja ja liikennemelua, mitkä voivat aiheuttaa jopa terveyshaittoja paikallisille asukkaille. Kasvaneet liikennemäärät ovat sidoksissa suurempaan onnettomuusriskiin. Lisäksi suuret turistimäärät voivat aiheuttaa ympäristövahinkoa (Walton ym., 2008). Suuri määrä turisteja saapuu seuraamaan kilpailuita, ja on melko todennäköistä, että he menevät katsomaan isäntäkaupungin nähtävyyksiä. Nähtävyyksien määrä on kuitenkin rajallinen, joten turistien määrän nopea kasvu voi lisätä ympäristön taakkaa ja aiheuttaa samalla vakavia uhkia isäntäkaupungin resursseille. (Sun, 2011.)

3. OLYMPIALAISTEN ALUETALOUDELLISET VAIKUTUKSET

3.1 Panos-tuotosmalli, yleinen tasapainomalli ja ekonometrinen malli

Olympialaisista ja niiden taloudellisista vaikutuksista on tehty runsaasti tutkimusta. Useat tutkimukset käyvät ainoastaan läpi kilpailujen taloudellisia vaikutuksia ilman erillistä tutkimusta tai mallinnusta. Luotettavalla datalla ja perustellulla menetelmällä toteutettuja tutkimuksia löytyy huomattavasti vähemmän. Lisäksi jokainen tutkimus on tehty erilaisilla oletuksilla, jolloin tutkimuksien vertaileminen on käytännössä mahdotonta. Näin ollen olympialaisten taloudellisia vaikutuksia lukiessa tulee huomioida erityisesti tutkimuksessa käytetty menetelmä ja onko tällä mahdollisesti ollut vaikutusta tuloksiin (Dwyer, Forsyth & Spurr, 2005).

Tutkimusta olympialaisten aluetaloudellisista vaikutuksista on tehty kahdella eri lähestymistavalla. Ennakoanalyysija on tehty ennen olympialaisia ja olympialaisten jälkeen on tehty jälki-analyysitutkimuksia. Ennakoanalyysia käytetään erityisesti, kun arvioidaan olympialaisiin liittyviä taloudellisia vaikutuksia. Tulokset ja ennusteet taloudellisista vaikutuksista ovat usein huomion keskipisteenä, kun mietitään isäntäkaupungiksi ryhtymistä. Tiedotusvälineet käyttävät ennakkoivia tutkimuksia ylistämään tai toisaalta pilkkaamaan tapahtumaa. Tapahtuman järjestäjät pyrkivät löytämään kaikki lyhyen sekä pitkän aikavälin mahdolliset positiiviset vaikutukset tapahtuman järjestämisestä (Masterman, 2014). Lisäksi useat ennakoanalyysit ovat tehty olympiaproessin kannattajien toimesta, jolloin motivaatio saada aikaiseksi suotuisa tulos on huomattava (Baade & Matheson, 2002).

Yleisesti megatapahtumien aluetaloudellisia vaikutuksia, ja näin ollen myös olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia, on ensisijaisesti tutkittu panos-tuotosmallien sekä yleisen tasapainomallin avulla. Lisäksi voidaan käyttää erilaisia ekonometrisiä malleja. (Lee ym., 2017.) Ennakoanalyysissa käytetään pääsääntöisesti panos-tuotosmallia tai nykyään kasvavassa määrin yleistä tasapainomallia, mutta kyseisiä malleja voidaan käyttää myös kilpailujen jälkeisissä tutkimuksissa.

Panos-tuotosmalleja on käytetty laajasti taloudellisessa tutkimuksessa usean vuosikymmenen ajan (Blake, 2005). Malleilla voidaan analysoida toimialojen välisiä riippuvuuksia. Panos-tuotosmallien avulla voidaan tutkia, miten toimialojen sisällä tapahtuvat tuotantorakenteiden muutokset vaikuttavat muuhun talouteen. Mallien avulla voidaan muun muassa laskea kuinka muuttunut kysyntä vaikuttaa alueen BKT:hen tai työllisyyteen (Ainali, 2011). Panos-tuotosmallit perustuvat panos-tuotostaulukkoihin, jotka kuvaavat kansantalouden toimialojen välisiä tuotevirtoja, peruspanosten käyttöä ja lopputuotteiden kysyntää (Blake, 2005).

Yleinen tasapainomalli on monen asiantuntijan mukaan askeleen edellä verrattaessa panos-tuotomalliin, kun arvioidaan olympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia (Scandizzo & Pierleoni, 2018). Malli on yleistynyt 2000-luvulla yhdeksi eniten käytetyksi malliksi taloudellisten vaikutusten selvittämiseksi. Malli sisältää panos-tuotomallin kehyksen. Lisäksi yleisellä tasapainomallilla voidaan mallintaa tavaroiden ja palveluiden markkinat, tuotannontekijämarkkinat, resurs-sirajoitukset, kotitalouksien kulutusta, julkista kulutusta ja verotusta sekä ulkoisia rajoituksia. (Blake 2005) Esimerkiksi Madden (2002) käytti alueellista yleistä tasapainomallia mallintaakseen Sydneyn vuoden 2000 olympialaisten vaikutuksia. Li, Blake & Thomas (2012) puolestaan olivat ensimmäiset, jotka käyttivät yleistä tasapainomallia epätäydellisen markkinarakenteen olosuh-teissa tutkiessaan urheilutapahtuman taloudellisia vaikutuksia. He tutkivat Pekingin vuoden 2008 kesäolympialaisia ja kokevat, että käytetty menetelmä tuottaa tarkempia tuloksia kuin tavallinen yleinen tasapainomalli. Merkittävimpänä erona malliin on lisätty muuttuja, joka huomioi hyödyk-keiden ja palveluiden hintojen muutokset. Tutkimus on myös tehty olympialaisten jälkeen. Kuten Li ym. (2012) tutkimusmenetelmässä, myös useissa muissa tutkimuksissa on sovellettu ja tarken-nettu käytettyä mallia esimerkiksi lisäämällä malliin muuttuja.

Jälkikäteen tehdyt tutkimukset tutkivat ja usein kyseenalaistavat ennakoanalyysien tuloksia. Ne ovat pääosin tehty järjestelykomiteoiden tai paikallisten kauppakamareiden toimesta ja käyttävät usein ekonometristä analyysiä mallinnuksessaan. (Walton ym., 2008.) Kuten edellä nähtiin, ylei-nen tasapainomalli on myös käytetty mallinnustapa jälkianalyseissa. Kilpailujen jälkeen on saa-tavilla varsinaista dataa ja lukuja kilpailuista, joten tutkimukset eivät perustu arviointiin. Yleensä selvitetään ovatko olympialaiset aiheuttaneet keskeisimpiin taloudellisiin muuttujiin, kuten BKT/asukas tai työllisyysaste, merkitseviä muutoksia (Baade, Baumann & Matheson, 2010). Haasteena on todistaa, että mahdollinen vaikutus on aiheutunut juuri olympialaisista, eikä esimer-kiksi maailman taloudellisesta tilanteesta. Yleisesti ottaen tilastollisesti merkittävä taloudellinen vaikutus havaitaan todennäköisemmin, mitä suurempi tapahtuma on suhteessa talouden kokoon ja mitä lyhyempi on tutkittu aika (Baade ym., 2010).

Sekä ennen että jälkeen olympialaisten tehdyt tutkimukset keskittyvät mitattavissa oleviin, konk-reettisiin tuloksiin, kuten menojen ja työllisyyden kasvuun. Tällöin rajataan pois ja jätetään huo-mioimatta muut potentiaaliset voitot, kuten kansallinen ylpeys, arvostus, yhteisöllisyys ja urhei-lutilojen perintö (Walton ym., 2008). Tämä johtuu varmasti osin vaikeasti määriteltävissä oleviin arvoihin. Vähäisestä tutkimuksesta huolimatta, näiden aineettomien vaikutusten todetaan usein olevan vähintään yhtä suuria kuin vastaavat aineelliset vaikutukset (Noll & Zimbalist, 1997).

Puolestaan olympialaisiin liittyvät kustannukset ja niiden laskentatavat voivat vaihdella tutkimuk-sittain. Olympialaisten kustannuksiksi voidaan sisällyttää kaikki tapahtuman valmisteluun liitty-vät kulut, kun taas toiset tutkimukset sulkevat pois yleisen infrastruktuurin laajempia pääomakus-tannuksia (Matheson, 2019). Tällaisia kustannuksia ovat esimerkiksi joukkoliikennejärjestelmät,

joita laajennetaan uusille urheilupaikoille sekä lentokenttien kunnostustyöt, jotka ovat tehty vastaamaan lyhytaikaista liikenteen kasvua olympialaisten aikaan. Näin ollen samalla mallilla voidaan saada toisistaan suurestikin eroavia tuloksia.

3.2 Tutkimuksien tuloksien eroja ja yhtäläisyyksiä

Alla oleva taulukko kokoaa yhteen kesä- ja talviolympialaisista tehtyjen tutkimusten tuloksia. Tutkimukset on kerätty Scobuksen ja Econlitin tietokannoista, sekä google Scholarista. Taulukoon on valittu tutkimukset, jotka käyttävät perusteltua laskutapaa sekä luotettavaa dataa. Kaikki artikkelit ovat vertaisarvioituja ja useat myös esiintyvät muissa vertaisarvioituissa artikkeleissa. Tämä varmistaa artikkeleiden yleisen luotettavuuden. Kuten taulukoista huomataan, talviolympialaisten taloudellisia vaikutuksia on mallinnettu vain muutamassa eri tutkimuksessa viimeisen 10 vuoden aikana.

Taulukko 3a: Kesäolympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia.

Olympialaiset	Artikkeli	BKT	Turismi	Työpaikat	Muu	Malli
Lontoo, 2012	Blake (2005)	1,5 mrd. €		8 164 (Iso-Britannia)		yleinen tasapainomalli
	PriceWaterhouse Coopers (2005)	2,2 mrd. €	284 milj. €		439 uutta yritystä	yleinen tasapainomalli
Peking, 2008	Li, Blake & Thomas (2013)	0,1 % (Kiina)				yleinen tasapainomalli
	Li (2013)				3,0 miljoonaa € hyvinvointitappiota	yleinen tasapainomalli
Ateena, 2004	Balfousia-Savva ym (2001)		4,8 milj.	300 400 (Kreikka)		ekonometrinen
	Papanikos (1999)		5,9 milj.	445 000 (Kreikka)		panos-tuotos
Sydney, 2000	Giesecke & Madden (2011)				1,7 miljardia € kulutustappiota	yleinen tasapainomalli
	Madden (2002)	156 milj. € (NSW)				yleinen tasapainomalli
	Madden & Crowe (1998)			24 000	288 miljoonaa € kulutuksen lisääntyminen	yleinen tasapainomalli
Atlanta, 1996	Feddersen & Maennig (2012)			29000 (Fulton)		ekonometrinen
	Hotchkiss, Moore & Zobay (2003)			293 000		ekonometrinen
	Baade & Matheson (2002)			42448 (Georgia)		ekonometrinen
	Humphreys & Plummer (1995)	4 273 milj. €	1,1 milj.	77026 (Georgia)		panos-tuotos
Barcelona, 1992	Brunet (1995)	25,1 milj. €	0,4 milj.	59 328		ei mallia
Los Angeles, 1984	Baade & Matheson (2002)			5 043		ekonometrinen

Taulukko 3b: Talviolympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia.

Olympialaiset	Artikkeli	Työpaikat	Muu	Malli
Pyongyang, 2018	Wood & Meng (2020)	19 097	olympialaisten aikaansaaman turismi sai aikaan: 1,5 biljoonaa € tuotannonkasvua 2,45 biljoonaa € tuloja 5,6 biljoonaa € arvonlisää	panos-tuotos
Salt Lake City, 2002	Baumann, Engelhardt & Matheson (2012)	4 000 - 7 000		ekonometrinen
	Baade, Baumann & Matheson (2010)		hotellit 42,6 biljoonaa € ravintolat 15,4 biljoonaa € kaupat tekivät tappiota 137,5 biljoonaa €	ekonometrinen

Taulukoista nähdään, että tulokset vaihtelevat tutkimuksittain. Tutkittavat muuttujat painottuvat bruttokansantuotteeseen, turismiin ja työllisyyteen. Lisäksi muuttujina on käytetty hyvinvointia ja kysyntää. Tutkimukset, jotka mittaavat olympialaisten hyötyjä hyvinvointivaikutuksia laske-malla, käyttävät pääsääntöisesti erilaisia hyvinvointifunktioita (Massiani, 2018). BKT:hen ja työl-lisyyyslukuihin keskittyvät tutkimukset mittaavat enemmän olympialaisten vaikutuksia, eli hyötyjä sekä haittoja.

Tutkimuksia vertailtaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota tutkittuun aikaväliin ja mihin ajan-jaksoon tuloksia on mahdollisesti vertailtu. Esiin nostetuissa tutkimuksissa huomioitu aikaväli vaihtelee olympialaisten yhdestä järjestämiskuukaudesta kymmeneen vuosiin. Vaikutukset ja tu-lokset on esitetty joko rahassa tai lukumäärässä. Kun vaikutukset mitataan rahassa, tulee huomi-oida minkä vuoden rahassa tulokset on esitetty. Erityisesti panos-tuotomallia käyttäneissä tutki-muksissa tulee huomioida, minkä vuoden hintaindeksiä tutkimuksessa on käytetty (Blake, 2005). Työpaikkojen määrään lasketaan yleensä kaikki olympialaisista syntyneet lyhyt- ja pitkäaikaiset osa- ja kokoaikatyöt (Baade & Matheson, 2002).

Eniten kirjallisuudessa on kritisoitu ennen kilpailuja tehtyjä arvioivia tutkimuksia ja niiden tulok-sia. Monessa tapauksessa tutkimukset osoittautuvat liian optimistisiksi. Tutkimuksissa yliarvioi-daan joko saapuvien turistien määrää, turistien keskimääräistä kulutusta, lipunmyynti tuloja tai infrastruktuurin positiivisia vaikutuksia. Li ym. (2011) selvittivät tutkimuksessaan yleistä tasa-painomallia käyttäen Pekingin kesäolympialaisten aluetaloudellisia vaikutuksia ennen ja jälkeen kilpailujen. Ennakkotutkimuksessa tulosta estimoidaan Pekingin historian sekä edellisistä olym-pialaisista tehdyn tutkimuksen perusteella, ja lopputulokset saadaan positiivisiksi. Kilpailujen jäl-keen tehty tutkimus perustuu Pekingiltä ja Kiinalta saatuun kilpailujen viralliseen dataan ja lop-putulokset jäävät negatiivisiksi. Datan perusteella esimerkiksi matkailu sekä matkailijoiden kulu-tus putosivat edellisen vuoden tilastoista. Artikkelin mukaan suurin syy päinvastaisille tuloksille on huomattavasti pienentynyt matkailu, mikä todennäköisesti johtui viisumisääntöjen kiristämi-sestä. Viisumisääntöjä kiristettiin vuoden 2008 toukokuussa, jolloin matkustajamäärät putosivat

14 prosenttia koko Kiinassa (Li ym., 2011.) Voidaan miettiä, oliko matkailun romahtaminen olympialaisten syy. Jos viisumirajoituksilla haluttiin esimerkiksi parantaa maan turvallisuutta olympialaisten takia, voidaan vaikutusta pitää olympialaisten aiheuttamana. Jos rajoitukset tehtiin olympialaisten takia, nousee kilpailujen vaihtoehtoiskustannus korkeaksi.

Billings & Holladay (2012) kritisoivat malleja niiden herkkyydestä aluetalouden oletuksille, sekä etenkin julkisten varojen vaihtoehtoiskustannuksien mittaamattomuudelle. Li ym. (2011) saattoivat ennakkotutkimuksessaan vähätellä vaihtoehtoiskustannuksia. Etenkin, jos arvioivan tutkimuksen halutaan tukevan olympiaprojektia, vaihtoehtoiskustannuksia voi olla vaikea hyväksyä. Tilanne voisi parantua, jos tutkimuksia aiheesta olisi enemmän ja ennakoivia tutkimuksia useamman eri tahon toimesta. Tällöin kilpailu aiheen tutkimuksesta voisi pienentää mahdollisesti piilotettuja tai siirrettyjä kustannuksia.

Mathesonin (2019) mukaan ennakkotutkimukset eivät huomioi substituutiovaikutusta, syrjäytysvaikutusta ja vuotoja. Substituutiovaikutuksessa rahaa käytetään megatapahtumaan eikä alueen muihin hyödykkeisiin ja palveluihin. Tämän takia esimerkiksi paikallisen kuluttajan menot olympialaisiin eivät ole uutta taloudellista toimintaa vaan paikallisten menojen uudistamista. Tästä johtuen useimmat taloustieteilijät kannattavat, että paikallisten asukkaiden menot jätetään taloudellisten vaikutusten arvioiden ulkopuolelle. Jopa alueen ulkopuolisten vierailijoiden vaikutusten sisällyttäminen tutkimuksiin voi johtaa liian suuriin arvoihin, jos vierailijat eivät ole tulleet alueelle ainoastaan olympialaisten takia. Tällöin kulutus olisi ilman tapahtumaa kohdistunut enemmän alueen muihin hyödykkeisiin tai palveluihin. (Matheson, 2019.) Esimerkkinä olympialaisten aikaan akateemisessa konferenssissa vieraileva professori voi ostaa lipun jalkapallo peliin, jolloin lipunhinta laskettaisiin olympialaisten välittömäksi taloudelliseksi vaikutukseksi. Professori olisi kuitenkin joka tapauksessa vierailut kaupungissa ja olisi käyttänyt lippurahat ilman olympialaisia johonkin muuhun aktiviteettiin isäntäkaupungissa.

Syrjäytysvaikutuksesta esimerkkinä voidaan ottaa isäntäkaupunkilainen perhe, joka matkustaa olympialaisten ajaksi toiseen kaupunkiin. Ilman kilpailuja perhe ei olisi lähtenyt toiseen kaupunkiin, jolloin kaikki hyödykkeet ja palvelut mitä he olisivat poissaolon aikana käyttäneet isäntäkaupungissa ovat olympialaisten aiheuttamaa negatiivista taloudellista vaikutusta isäntäkaupungille. Vuotona voidaan käyttää esimerkkiä, jossa ennen olympialaisia palkataan työvoimaa rakentamaan uusia urheilupaikkoja. Työntekijöistä osa tulee houkuttelevan työtarjouksen perässä isäntäkaupunkiin naapurikaupungista tai muilta alueilta. Tilanne on sama, jos isäntäkaupungin talous olisi jo täystyöllisyydessä tai hyvin lähellä sitä (Baade & Matheson, 2002). Työllisyysvaikutuksista lasketaan kerrannaisvaikutuksia, jotka olettavat, että työllistyneet käyttävät osan palkastaan isäntäalueen palveluihin ja tuotteisiin. Asuessaan kuitenkin toisessa kaupungissa voidaan olettaa, että työntekijän menot ja palkan kulutus eivät kohdistu isäntäkaupunkiin juuri ollenkaan. Täl-

löin kerroinvaikutuksia syntyy palkatusta henkilöstä huomattavasti vähemmän tai ei juuri ollenkaan. Näin ollen työllisyydestä lasketut kerrannaisvaikutukset tulee arvioida tarkasti välttääkseen tutkimuksen tulosten yliarvioinnin.

Useassa tutkimuksessa on kuitenkin otettu huomioon isäntäkaupungin naapurialueet, jolloin on laskettu vaikutuksia esimerkiksi osavaltiotasolla. Osassa tutkimuksia on laskettu hyötyjä ja tappioita koko valtiolle. Olympialaiset vaikuttavat ja leviävät laajemmalle alueelle kuin ainoastaan isäntäkaupunkiin, jolloin malleihin on Baaden ym. (2010) mukaan hyvä ottaa mukaan lähimmät naapurialueet alueellisia vaikutuksia tarkasteltaessa. Etenkin talviolympialaisten tapauksessa olympialaiset leviävät suuremmalle alueelle. Näin ollen naapurialueiden sisällyttäminen malliin antaa mahdollisuuden erottaa kilpailujen brutto- ja nettovaikutukset. Esimerkiksi, jos olympialaiset houkuttelevat naapurialueiden asukkaita kilpailutapahtumiin, voi tämä vähentää naapurialueen menoja. Erilaiset mallit pystyvät huomioimaan tällaisia korvaavia vaikutuksia. (Baade ym., 2010.)

Kokonaisuudessaan urheilutapahtumat ja näin ollen myös olympialaiset eivät tutkimuksien mukaan ole taloudellisesti vaikuttavimpia tapahtumia. Iso osa olympialaistenkin katsojista saapuu juuri isäntäkaupungista tai sen lähialueilta. Näiden katsojien vapaa-ajan kulutus kohdistuu täten olympialaisiin. Olettaessa kulutuksen kohdistuneen alueen johonkin toiseen tapahtumaan tai palveluun ilman olympialaisia, voidaan todeta, että taloudellista vaikutusta ei tapahdu ollenkaan lähiseudun katsojien toimesta. Jos näitä ei huomioida tutkimuksessa, tuloksia yliarvioidaan. (Baade & Matheson, 2002.) Kun vaikutuksia lasketaan esimerkiksi osavaltio tasolla, myös edellä mainitut työllisyyden vuotovaikutukset ovat helpommin kontrolloitavissa.

Taulukossa ekonometrisilla malleilla on mallinnettu Atlantan kilpailuja kolmen eri tutkimuksen toimesta. Tulokset työpaikkojen lisääntymisestä vaihtelevat tutkimuksittain. On kuitenkin mahdollon sanoa ovatko tutkimukset saaneet samoja tuloksia, sillä kaikki tutkimukset ovat tutkineet eri rajattua aluetta. Baade & Matheson (2002) käsittelevät ainoastaan Atlantaa, Feddersen & Maennig (2012) Fultonin piirikuntaa, johon kuuluu Atlantan lisäksi muitakin lähialueita. Hotchkiss, Moore & Zobay (2003) laskevat vaikutukset koko Georgian osavaltiolle.

Samoja Atlantan kilpailuja ovat tutkineet myös Humpreys & Plummer (1995) panos-tuotosmallilla. Tutkimuksessa on laskettu työllisyysvaikutukset Georgiaan. Hotchkiss ym. (2003) saivat tutkimuksessaan huomattavasti suuremmat tulokset, vaikka työllisyysvaikutukset laskettiin molemmissa tutkimuksissa Georgian osavaltiolle. Humpreys & Plummer (1995) laskevat työllisyysluvut tarkasti kohdistettuina esimerkiksi olympialaisten rakennusinvestointeihin tai lipunmyyntiin ja saavat tulokseksi 77 000 uutta työpaikkaa. Hotchkiss ym. (2003) vertailevat tutkimuksessaan Georgiassa syntyviä työpaikkoja olympia-alueiden ja muiden alueiden välillä. Tuloksena olympia-alueilla syntyy tutkitulla ajanjaksolla 293 000 työpaikkaa enemmän kuin muilla

Georgian alueilla. Voidaan epäillä ovatko kaikki työpaikat syntyneet olympialaisten vaikutuksesta vai onko mahdollista, että esimerkiksi Atlantassa syntyisi muutenkin enemmän työpaikkoja kuin muualla Georgiassa, mikä selittäisi eroa Humpreysin & Plummerin (1995) tulokseen. Voidaan myös miettiä, ovatko olympialaiset saaneet aikaan yleistä talouskasvua, mikä on johtanut uusiin työpaikkoihin. Joka tapauksessa Hotchkiss ym. (2003) saivat tulokseksi, että uusia työpaikkoja syntyy olympia-alueilla 11 prosenttia enemmän olympialaisten jälkeen vuosina 1996–2000 kuin ennen olympialaisia suhteessa Georgian muihin alueisiin. Tuloksista päätellen Humpreysin & Plummerin (1995) ennen kilpailua tehty tutkimus tuskin ainakaan yliarvioi tuloksia, mikä olisi ennakoanalyysille yleistä. Lisäksi Humpreysin & Plummerin (1995) tutkimus on yksi kirjallisuudessa eniten esiintyvistä tutkimuksista olympialaisten aluetaloudellisiin vaikutuksiin liittyen, joten tämäkin viittaa päteviin ja perusteltuihin tuloksiin.

3.3 Tokion olympialaiset 2021

Tokiolle vuodeksi 2020 myönnetyt kesäolympialaiset ovat olleet historiallinen tapaus. Olympialaiset jouduttiin siirtämään kesälle 2021 maailmanlaajuisen COVID-19 viruksen sekoittaessa maailmaa. Päätös kilpailujen siirtämisestä tehtiin vain kuukausia ennen kilpailujen suunniteltua alkamisajankohtaa. Kilpailut ovat ensimmäiset olympialaisten historiassa, jotka on jouduttu siirtämään muun kuin sodan takia.

Kilpailujen siirto on vaikuttanut Tokion valmistautumiseen kilpailuihin. Tokion järjestelykomitea ja KOK ovat pitäneet koko ajan varmana, että olympialaiset järjestään tulevana kesänä. Kun Covid-19 on edelleen maailmanlaajuinen ongelma, tulee kilpailujen järjestämisen haasteeksi tarpeeksi turvallisen ympäristön luominen. Tämä tulee aiheuttamaan huomattavasti ylimääräisiä kuluja järjestäjille. Turvallisen ympäristön luomiseksi Tokio on joutunut tekemään päätöksen, että olympialaiset järjestetään ilman yleisöä (Olympic, 2021). Tämä tarkoittaa valtavia tappioita kansainvälisestä matkailusta. Lisäksi lipputulot jäävät saamatta. Todennäköisesti katsojarajoituksia tulee lisää, mikä voi johtaa kilpailujen laajempaan markkinointiin ja esittämiseen digitaalisilla alustoilla. Tämän hetken tiedon mukaan katsojia voidaan ottaa rajoitettu määrä eri kilpailutapahtumiin ja katsojat rajoittuvat ainoastaan japanilaisiin. Tästä saavutetaan ainoastaan pieniä lippu- tuottoja, eikä kansainvälisiä rahavirtoja synny. Lisäksi tulee huomioida vaihtoehtokustannukset muun kotimaan matkailun kanssa. Kun japanilaiset osallistuvat olympialaisten kilpailutapahtumiin, voi tämä korvata japanilaisten vuoden matkan, joka olisi mahdollisesti kohdistunut muualle Japaniin. Tokio isäntäkaupunkina voi kuitenkin saavuttaa tästä hyötyjä, jos se onnistuu houkuttelemaan kotimaan matkailua olympialaisiin ja Tokioon. Japanin taloudelle vaikutukset kuitenkin todennäköisesti jäävät vaihtoehtokustannusten takia saamatta.

Investointien kohdalla Tokio on saanut vuoden lisääntymisen toteuttamiseen. Lisäaika on voinut säästää kustannuksia, jos jokin projekti oli viivästynyt aikataulusta. Tällöin projekti on

voitu saattaa loppuun ilman kiirehtimistä ja pikaisia päätöksiä. Toisaalta kaikkien kilpailupaikkojen hyvä kunnossapito vuoden ylitse on voinut tuoda lisäkustannuksia kaupungille. Lisäksi epä-tietoisuus kilpailujen järjestämisestä on voinut vaikuttaa viimeisiin investointiratkaisuihin. Kun kilpailut järjestetään ilman kansainvälistä turismia, tehdyt investoinnit esimerkiksi hotelleihin ja liikennejärjestelmiin kilpailupaikkojen välillä voivat kääntyä tarpeettomiksi. Vierailijat kohdistuvat urheilijoihin ja akkreditoituihin henkilöihin, jotka rajataan ainoastaan olennaisimmat ja operatiiviset tehtävät suorittaville toimihenkilöille (Olympic, 2021). Näin ollen vierailijamäärät tulevat todennäköisesti olemaan murto-osa alkuperäisen suunnitelman mukaisista vierailijamääristä. Tokion kohdalla investointien tulee olla suunnattu pitkälle kaupungin tulevaisuuden kehitykseen, jotta voidaan saavuttaa edes joitain hyötyjä tehdyistä investoinneista tulevaisuudessa.

Tokio on järjestänyt kesäolympialaiset kerran aikaisemminkin, vuonna 1964. Tällöin Japanin talous oli kasvuvaiheessa ja kilpailut stimuloivat taloutta. Nykyään Japani on valtiona hyvin kehitynyt ja vauras teollisuusmaa, joten kilpailut tulevat vaikuttamaan valtioon ja Tokioon eri lailla kuin vuonna 1964. Talous ei pysty enää kasvamaan ja kehittymään samanlailla kuin 60-luvulla. (Yuan, 2013.) Aiempi kokemus kilpailujen järjestämisestä voidaan kuitenkin nähdä ehdottomana etuna kaupungille, sillä kaupungilla on ollut ainakin osittain valmiina urheilupaikkoja ja -stadioneita. Näin ollen isäntäkaupungin ei ole tarvinnut luoda koko urheiluinfrastruktuuria alusta alkaen kilpailuja varten. Lisäksi Tokion kokoisessa metropolissa on jo valmiiksi matkailubisnestä.

On hyvä, että vuoden 2020 isäntäkaupunki ei ollut ensikertalainen olympialaisten järjestämisessä. Ennen järjestetyt kilpailut ovat tuoneet isäntäkaupungille osittain valmiin infrastruktuurin lisäksi kokemusta ja sisäistä dataa ja tutkimusta, kuinka kilpailut vaikuttavat juuri kyseisen kaupungin kohdalla talouteen.

Osadan ym. (2016) ennakoanalyysissä Japanin BKT kasvaa noin prosentin enemmän olympialaisten ansiosta vuoteen 2020 mennessä. Tutkimuksessa suurimmat kasvuun vaikuttavat tekijät ovat investoinnit, kansainvälisen matkailun lisääntyminen ja kansainvälisten matkailijoiden kulutuksen kasvaminen. Todellisuudessa sekä kansainvälinen matkailu ja samalla kansainvälisten matkailijoiden kulutus on pudonnut lähelle nollaa koronapandemian takia. Tästä voidaan päätellä, että Japanin taloudelliset vaikutukset tulevat ainakin puolittumaan kansainvälisen matkailun puuttuessa. Jos Covid-19 saadaan hillittyä lähitulevaisuudessa, voi Tokio hyötyä turismin lisääntymisestä tulevaisuudessa. Tähän vaaditaan onnistuneet kilpailut, jotta kaupungin imago säilyy hyvänä ja jopa paranee kansainvälisesti.

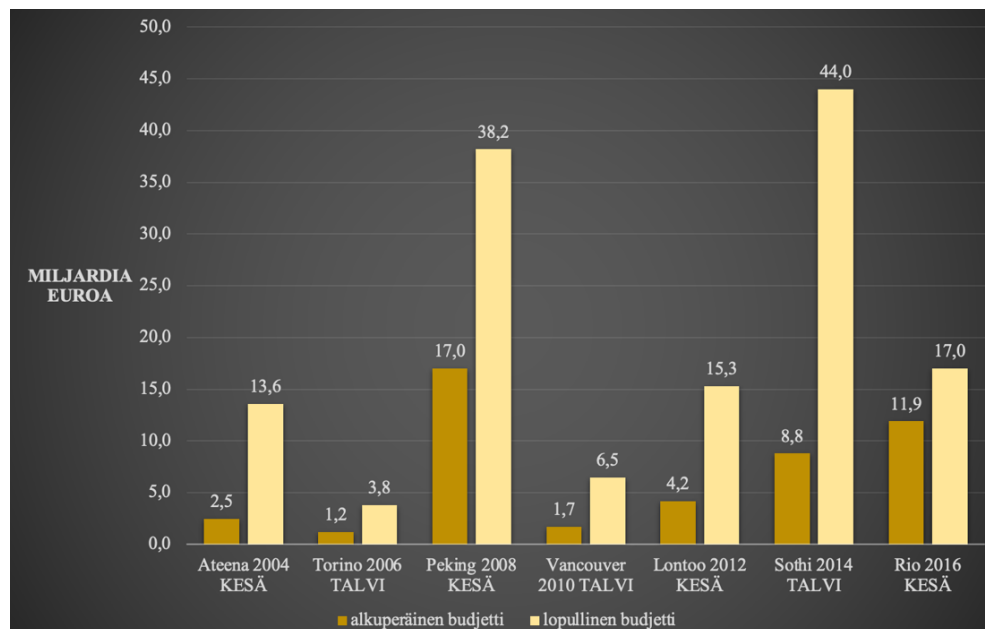
Kilpailut voivat aiheuttaa myös vastustusta kansalaisten toimesta sekä jopa kansainvälisesti. Maa-ilmanlaajuisten kriisien ollessa läsnä useat ihmiset voivat kokea kilpailujen järjestämisen vastuuttomana sekä toisaalta epäoikeudenmukaisena. Suurien mielenosoitusten tai muiden vastustuskei-

nojen ilmetessä, voi Tokiolla aiheutua lisää kustannuksia turvallisuuden ylläpitämiseksi. Kansainväliseksi kysymykseksi voi asettua rokotusjärjestys. Uutisia on levinnyt ympäri maailman, että olympialaisiin osallistuvat urheilijat tulisi rokottaa mahdollisimman pian, ainakin ennen olympialaisia (esim. Yle, 2021). Nämä järjestelyt tulevat aiheuttamaan kansainvälistä huomiota ja erimielisyyksiä, jotka voivat vaikuttaa negatiivisesti Tokion olympialaisten ja näin ollen koko isäntäkaupungin imagoon. Lisäksi eri maat voivat boikotoida kilpailuja. Tämä vähentäisi jo kilpailujen merkityksellisyyttä, jos kaikki olympiatason urheilijat eivät boikotoinnin takia osallistuisi olympialaisiin.

4. TALOUDELLISESTI KANNATTAVIEN OLYMPIALAISTEN ISÄNNÖINTI

4.1 Olympialaisten budjetti ja rahoitus

Kun kaupunki on saanut olympialaiset järjestettäväkseen, sen tulee huolehtia kilpailujen onnistumisesta. Hyvä valmistautuminen ja tietoisuus tulevista kuluista on tarpeen. Kilpailu olympialaisten järjestämisestä, sekä halu onnistua ja järjestää paremmat ja hienommat kilpailut kuin edelliset isäntäkaupungit, ovat kasvattaneet budjetteja (Baade & Matheson, 2002). Isäntäkaupunkien budjetit ovat myös tunnetusti usein ylittyneet (Preuss, Andreff & Weitzmann, 2019). Seuraava kuvio esittää viimeisimpien olympialaisten suunniteltuja ja toteutuneita budjetteja.

KUVIO 5. 2004–2016 olympialaisten alkuperäiset ja lopulliset budjetit. Lähde: McBride, 2018 (muokattu).

Kuvio 5 osoittaa, että budjetit ovat ylittyneet selkeästi kaikissa olympialaisissa. On hyvä huomioida, että budjetin ylitys ei ole suoraan verrannollinen kilpailujen tappioon. Preuss ym. (2019) toteavat, että kustannusten ylitykset tapahtuvat pääosin ensimmäisien vuosien aikana olympialaisia järjestettäessä. Vuosien 2004–2014 lopulliset budjetit sisältävät keskimäärin 7,2 miljoonaa euroa budjetin ylittäneitä liikenne- ja majoituspalveluiden infrastruktuurikuluja (Flyvbjerg, Stewart & Budzier, 2016). Koska olympialaisten budjetti ylittyy todennäköisemmin kuin minkään muun projektin budjetti (Flyvbjerg ym., 2016), on tulevien hakijakaupunkien hyvä olla tietoisia

asiasta jo varhaisessa vaiheessa ennen hakuprosessia. Näin ollen halukkaat isäntäkaupungit voisivat etukäteen valmistua ja suunnitella ratkaisuja todennäköiselle budjetin ylittymiselle. Tämä voisi ehkäistä isäntäkaupunkien suuria yllättäviä tappioita. Esimerkiksi Ateenan vuoden 2004 olympialaisten budjetin ylitys ja siihen liittyvät velat heikensivät Kreikan taloutta ja vaikuttivat maan syviin talouskriiseihin, jotka alkoivat vuonna 2007 (Flyvbjerg ym., 2016). Vastaavasti hie-man ennen vuoden 2016 olympialaisia Rio joutui julistamaan hätätilan saadakseen lisärahoitusta kilpailujen järjestämiseen. Olympialaisten jälkeen Brasilia kärsi pahimmasta taantumasta sitten 1930-luvun. (McBride, 2018.)

Preuss ym. (2019) esittävät kirjassaan kolme eri teoreettista syytä olympiaprojektien budjetin ylityksille.

1) Löyhä budjetti

Paikallinen olympiaprojektien hallinto on heikkoa tai huonoa, mikä tarkoittaa, että kilpailuja isännöivät paikalliset päättäjät pitävät budjettiaan löyhänä. Tällöin turvaudutaan pehmeään budjetti-rajoiutukseen, kun tiedetään menojen todennäköisesti ylittävän budjetin. Tällöin budjetin ylityksessä valtio pelastaa viime kädessä taloudelliseen ahdinkoon joutuneen isäntäkaupungin ja myöntää sille lisärahoitusta.

2) Vapaamatkustajat

Kun kilpailuja rahoitetaan julkisella rahoituksella, on vaarana, että kaikkia menoja ei analysoida tarkasti. Rahaa voidaan käyttää huolettomammin, kun se ei ole omaa. Pahimmassa tapauksessa voi esiintyä korruptiota, kun investoinnit kohdistetaan esimerkiksi päättäjille suotuisasti. Tällaisessa tilanteessa päättäjä voi hyötyä esimerkiksi itse harrastamansa lajin parantuneista treenimahdollisuuksista, vaikka todellisuudessa investointia ei olisi tarvinnut tehdä ollenkaan ja laji olisi voitu suorittaa esimerkiksi naapurikunnassa tai toisen lajin kilpailuareenalla. Samankaltainen tilanne voi tulla eteen majoitus- ja palvelualan yrityksille. Olympialaisia varten isäntäkaupunki on vastuussa tarpeeksi suuresta majoituskapasiteetista, jolloin hotellien ei itse tarvitse tehdä investointeja uusiin huoneisiin tai jopa rakennuksiin. Kaupunki ja kilpailujen järjestäjäkomitea on vastuussa uusien investointien rahoittamisesta. Tällainen ongelma voidaan tuntea myös vapaa matkustaja termillä.

3) Tarjouskilpailu ja voittajan kirous

Tapa, jolla olympialaiset myönnetään isäntäkaupungille, muistuttaa tarjouskilpailua. KOK haluaa myöntää kilpailut kaupungille, joka pystyy järjestämään laadukkaat kilpailut, hyvät majoitustilat, vaikuttavat avaus- ja sulkemisseremoniat, korkealaatuisen median sekä omaa vaikuttavan infrastruktuurin. Olympialaisten tapauksessa hakijakaupungit pyrkivät arvioimaan olympialaisten arvoa, jolloin jotkut tarjoajat aliarvioivat kilpailuiden todellisen arvon, kun taas toiset yliarvioivat sen. Tarjouskilpailun keskimääräinen arvio todellisesta arvosta on tavanomaisesti lähes oikein,

mutta tarjouskilpailun voittaja on saattanut yliarvioida arvon. Odottamattomia kustannuksia voi syntyä isäntäkaupungille jo ennen kilpailujen myöntämistä, kun olympialaisten järjestämisen arvo on laskettu aliarvioidulla budjetilla. Aliarvioidut budjetit voivat kasvattaa selvästi arvioituja hyötyjä kilpailujen järjestämisestä. Budjetteja voidaan korjata jälkikäteen ja tämä tehdään usein piilossa julkisuudelta. Alhainen budjettiarvio kilpailujen hakuvaiheessa on kuitenkin tärkeä kansalaisten ja valtion johdon luottamuksen ansaitsemiseksi. Jos hakijakaupunkeja on vain yksi tai kaksi tämä voittajan kirous -teoria ei vaikuta budjetin ylityksiin. Voittajan kirous teoria tarkoittaa siis yliarvioitua hyötyä kilpailun järjestämisestä, jolloin hakuvaiheessa budjetin suunnittelu tehdään selvästi alakanttiin ja kilpailujen hyödyt yläkanttiin.

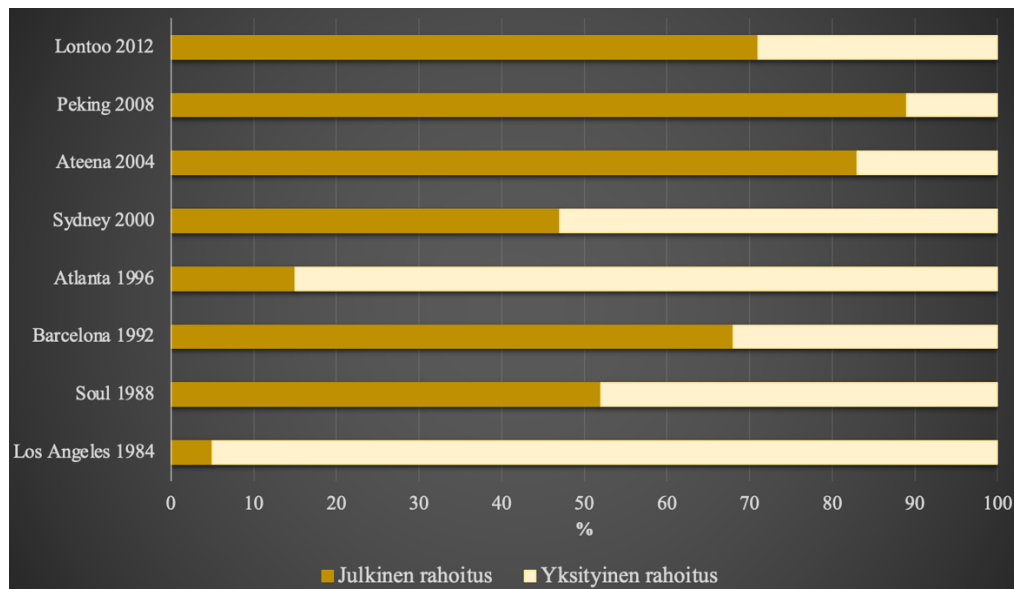
Flyvbjerg ym. (2016) totesivat artikkelissaan, että olympialaisten budjetin ylitykset ovat pienentyneet tilastollisesti merkitsevästi 2000-luvulla. Syynä positiiviseen kehitykseen voidaan pitää KOK parantunutta linjaa hallita isäntäkaupunkien ylipaisuvia kustannuksia ja uutta Agenda 2020 olympiaohjelmaa. Lisäksi KOK on ottanut käyttöön vuonna 1998 tiedolla johtamisen ohjelman, jota käytettiin ensimmäisen kerran Sydneyn vuoden 2000 olympialaisissa (Flyvbjerg ym., 2016). Ohjelma pyrkii auttamaan olympialaisten ensikertalaisia järjestelytoiminnassa. Ensimmäistä kertaa olympialaisia isännöivät kaupungit jäävät tilastollisesti merkitsevästi useammin tappiolle kuin olympialaisia jo monta kertaa isännöivät (Preuss ym., 2019). Lisäksi ohjelma pyrkii siirtämään tietoa kilpailujen järjestämisestä menneiden ja tulevien isäntäkaupunkien kesken. Tulevien kilpailujen järjestäjät voivat myös osallistua edellisten kilpailujen järjestelyihin esimerkiksi harjoittelijoina.

Koska julkinen rahoitus näyttää vaikuttavan budjetin ylityksiin, otetaan lyhyt katsaus olympialaisten rahoittamiseen. Olympialaisten rahoittamiseen osallistuvat valtio, kaupunki ja alue tai osavaltio (Preuss, 2004). Kuvioon 6 on kerätty, kuinka viimeisempiä kesäolympialaisia on rahoitettu. Huomionarvoista on Los Angelesin ja Atlantan olympialaisten suuri yksityinen rahoitussektori. Ateenan, Pekingin ja Lontoon kilpailuja on vastaavasti rahoitettu julkisesti. Tämä osoittaa valtion ja valtionjohdon kasvavan merkityksen kesäolympialaisten järjestämisessä (Kasimati & Dawson, 2009).

Essex & Chalkley (2004) ovat tutkineet vuosien 1924–2006 talviolympialaisten rahoitusta ja saaneet päinvastaiset tulokset. Tutkimuksen mukaan ennen 80-lukua kilpailut on pääosin rahoitettu julkisesti, jonka jälkeen yksityisen rahoituksen osuus kilpailujen järjestämisessä on lisääntynyt. Esimerkiksi Torinon ja Salt Lake Cityn talviolympialaiset ovat rahoitettu yli 90 prosenttisesti yksityisellä rahoituksella. Tutkijat arvioivat yhdeksi syyksi kasvaneet televisio-oikeudet, joiden avulla saadaan kerättyä televisio-oikeusmaksuja ja sponsorointia paremmin. Toinen selittäjä voisi olla talviolympialaisten isäntäkaupungin sijainti, joka harvoin on yhtä keskeinen kuin kesäolympialaisten tapauksessa. Näin ollen ainakin julkista tukea ja rahoitusta on perustellumpi myöntää

kesäolympialaisten isäntäkaupungeille, jotka ovat suuria ja keskeisiä kaupunkeja valtion näkökulmasta.

Jotta olympialaisten järjestäminen ei kaadu budjetin ylitykseen, tulee hakijakaupungin arvioida tarkkaan paljonko olympialaiset tulevat kustantamaan. Hakiessa kilpailuja tulisi pysyä omissa suunnitelmissa, eikä kuluja saisi aliarvioida saadakseen kilpailut järjestettäväksi. Julkista rahoitusta tulisi käyttää harkiten ja ainoastaan tarvittaviin investointeihin. Tämä voi olla vaikea toteuttaa käytännössä, kun aikaa kilpailujen järjestämiseen ei ole paljon. Eri päätöksistä ei voida käydä keskustelua ja äänestyksiä pitkään. Lisäksi KOK:in tulisi myöntää kilpailuja valtioille, joissa valta ei ole korruptoitunut. Tämä helpottaa kulujen kohdistamisessa ja esimerkiksi kaikki kulut eivät kohdistuisi veronmaksajien maksettavasti, jolloin kansalaisten taloudellinen tilanne ainoastaan heikkenee.

KUVIO 6: Vuosien 1984–2012 kesäolympialaisten rahoitus. Lähde: Kasimati & Dawson, 2009 (muokattu).

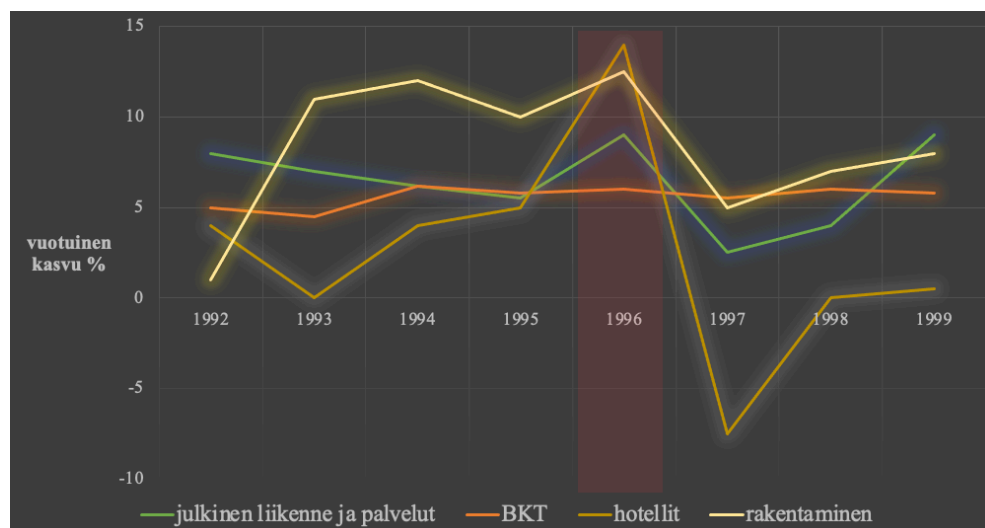
Kuvion 6 perusteella julkisen rahoituksen osuus on ollut suuri viimeisimmissä kesäolympialaisissa. Tämä voi kertoa olympialaisten kasvusta, jolloin isäntäkaupunkien on turvauduttava valtion apuun järjestääkseen kilpailut onnistuneesti. Kirjallisuuden mukaan julkisia varoja tulisi sijoittaa vain, jos nettohyödyt ylittävät varojen vaihtoehtoisen käytön edut (Baade & Matheson, 2002; Kasimati, 2003). Julkisen rahoituksen osuuden kasvaminen voi kertoa myös valtioiden lisääntyneestä halukkuudesta järjestää olympialaiset. Tällöin kilpailut nähdään hyödyttävän isäntäkaupungin lisäksi koko isäntävaltiota.

Isäntäkaupungit ovat käyttäneet kilpailujen rahoittamiseen muun muassa vapaaehtoisia lahjoituksia ja sponsorointia. Lontoon vuoden 2012 kesäolympialaisten rahoitus koostui 70 prosenttia valtion rahoituksesta, 23 prosenttia Iso-Britannian arpajaisten rahoituksesta ja alle 10 prosenttia Lontoon viranomaisten rahoituspäätöksistä (Kenyon & Palmer, 2008). Vuoden 1984 Sarajevon talviolympialaisissa alueen kansalaiset suostuivat tekemään vapaaehtoisen maksun kuukausipalkastaan olympialaisten kehitysrahastoon vuosina 1982–1984, mikä keräsi 6 prosenttia olympialaisten kokonaistuloista (Essex & Chalkley, 2004). Esimerkit havainnollistavat olympialaisten rahoituksen laajoja mahdollisuuksia.

Preuss ym. (2019) saivat tutkimuksessaan selville, että budjetin ylitysten lisäksi myös hankkeet aliarvioidaan. Näin ollen toteutuneet tuotot ylittävät budjetoidut tuotot ja kompensoivat ylittyneitä kustannuksia. Olympialaisiin liittyvät rakennusinvestoinnit ylittävät Preuss ym. (2019) mukaan lähes aina kustannusarvionsa, kuten yhteiskunnalliset suurrakennushankkeet yleisesti muutenkin. (Preuss ym., 2019.)

4.2 Olympialaisista hyötyvät toimialat

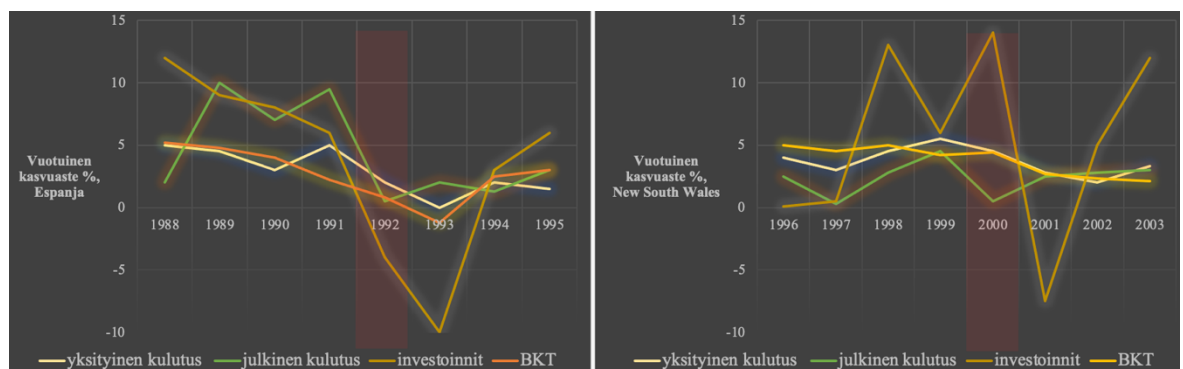
Useat tutkimukset löytävät lyhytaikaisia positiivisia vaikutuksia aloille, joihin olympialaiset vaikuttavat suuresti, kuten majoitus- ja ravitsemusala (Humphreys & Plummer, 1995; Giesecke & Madden, 2011; Blake, 2005). Esimerkkitapaukseksi otetaan Atlantan vuoden 1996 kesäolympialaiset. Alla olevaan kuvioon on kerätty dataa Bartonin (2004) tutkimuksen mukaisesti. Kuvio 7 esittää eri toimialojen kehityksen Georgian osavaltiossa vuosina 1992–1999.

KUVIO 7: Yhdysvaltojen osavaltion Georgian eri toimialojen vuosikasvu vuosina 1992–1999. Olympiavuosi korostettu punaisella. Lähde: Barton, 2004 (muokattu).

Georgian BKT:n kehitys on vakaa olympialaisten ympärillä. Muut kuviossa 7 esiintyvät toimialat kasvavat selkeästi olympialaisten aikaan. Eniten olympialaiset näkyvät hotellialalla, joka on vahvasti sidoksissa olympialaisiin. Kilpailujen jälkeen hotelliala kokee jyrkän pudotuksen, jota voidaan selittää kysynnän romahtamisella (Spilling, 1998). Rakennustoiminta ennen kilpailuja kasvattaa rakentamisen toimialaa erityisesti ennen kilpailuja. Jos olympialaisia varten on rakennettu ja lisätty majoituskapasiteettia, kulut ylijäämä huoneista voivat iskeä rajusti hotellisektoriin kilpailujen jälkeen, kun kysyntä pienenee. Myös investoinnit vähenevät kilpailujen jälkeen (Barton, 2004). Tämä koskee erityisesti hotelleja, jotka ovat itse investoineet kapasiteettinsa nostamiseen. Esimerkiksi Lillehammerin talviolympialaisten kohdalla 40 prosenttia kaupungin hotelleista meni konkurssiin kilpailujen jälkeen (Teigland, 1999). Samanlainen hidastuminen hieman suppeamassa muodossa esiintyy rakennus- sekä julkinen liikenne ja palvelut aloilla. Nämä kolme eri toimialaa muodostavat ainoastaan noin 15 prosenttia Georgian BKT:stä (Barton, 2004), joten näiden alojen hidastumiset eivät näy BKT:ssä. Ongelmana voidaan nähdä juuri alojen nopea kysynnän muutos. Voitaisiin pohtia, olisiko mahdollista pienentää kysynnän rajua laskua kilpailujen jälkeen. Tai auttaisiko tilanteeseen, jos aloilla oltaisiin tietoisia tulevasta todennäköisestä kysynnän romahtamisesta. Tietoisuus väliaikaisesta suuresta kysynnän kasvusta tietyillä toimialoilla voisi auttaa yrityksiä tekemään enemmän väliaikaisia ratkaisuja tilanteen tasaamiseksi. Voitaisiin työllistää määräraikaisia työntekijöitä ja resursseja voitaisiin hetkellisesti käyttää aivan maksimikapasiteetilla, kun tiedetään kilpailujen vaikutusten kestävänsä ainoastaan lyhytaikaisesti. Kilpailujen jälkeen olisi hyvä palata normaaliin tilanteeseen, mikä oli ennen kilpailuja, ennen kuin ajautetaan liikatarjontaan.

Samantyyppinen tutkimus on tehty Sydneyn vuoden 2000 ja Barcelonan vuoden 1992 kesäolympialaisista. Tuloksissa kulutuksen ja investointien lisäksi BKT näyttää laskevan olympialaisten jälkeen (Barton, 2004), mitä ei havaita Atlantan tapauksessa.

KUVIO 8: Espanjan ja New South Walesin osavaltion toimialoittainen vuosikasvu Barcelonan ja Sydneyn olympialaisiin liittyen. Olympiavuosi korostettu punaisella. Lähde: Barton, 2004 (muokattu).

Kuviosta 8 huomataan, että Barcelonassa sekä julkinen että yksityinen kulutus lähtivät laskuun kilpailujen jälkeen. Investoinnit alenivat jo ennen kisoja, kun tarvittavat stadionit ja majoituspaikat oli saatu kuntoon. Espanjan talouden hidastuminen liittyi kuitenkin koko Euroopan talouden taantumaan (Barton, 2004), joten laskua ei voida selittää olympialaisilla. Viereinen kuvio havainnoi Sydneyn vuoden 2000 kesäolympialaisia. Osavaltio New South Walesissa investoinnit ovat hidastuneet jyrkimmin kilpailujen jälkeen melko selkeän ja voimakkaan kasvun seurauksena. Myös kulutus ja BKT:n kasvu hidastuivat selkeästi. Tuloksien takana vaikuttaa jälleen kerran laajempi Australian ja globaalin talouskasvun vuoden 2001 laskusuhdanne (Coopers, 2004).

Kuvioiden tarkoituksena on havainnoida, että olympialaiset vaikuttavat läheisesti sidoksissa oleville aloille, mutta vaikutukset eivät näy suurissa mittareissa kuten BKT:ssä. Kuten kaikista kolmesta kuviosta huomataan, investoinnit reagoivat samankaltaisesti jokaisessa tapauksessa. Erona kuvioiden kesken on BKT, joka pysyy melko vakaana Atlantan tapauksessa. Kuviossa 8, jossa BKT:t laskevat molemmissa tapauksissa selittäväksi tekijäksi löydetään olympialaisista riippumaton laajempi laskusuhdanne.

Giesecke & Madden (2011) tutkivat myös Sydneyn kesäolympialaisia. Heidän tutkimuksessaan vertailtiin eri toimialojen kehitystä olympiavuosien ympärillä New South Walesissa ja Australiassa. Rakentaminen sekä kulttuuri- ja virkistyspalvelut kasvavat koko Australian tasolla. New South Walesissa toimialojen tuotot kasvavat 2–4 prosenttia enemmän verrattuna vuosiin ilman olympialaisia. Kilpailuvuonna kasvavat toimialat, jotka myyvät matkailuun liittyviä tuotteita tai palveluita. Näihin kuuluvat muun muassa kaupat, majoituspalvelut, kahvilat, ravintolat ja liikennepalvelut. Tämä huomataan myös kuviosta 7, jossa julkinen liikenne ja palvelut sekä hotellit saavuttavat huippunsa kilpailuvuonna. Lisäksi usean vuoden nosteen kilpailuista saavuttaa viestintä toimiala. Yleisesti negatiivisia vaikutuksia koetaan yrityksissä, joissa kysyntä saattaa laskea. Giesecken & Maddenin (2011) mukaan kysynnän lasku voisi johtua yritysten osallistumisesta olympialaisten sponsorointiin, jolloin sponsorointiin käytetyt rahat ovat yleensä vähennetty yrityksen omasta markkinoinnista. Tämä voi siis jopa vähentää yrityksen tuotteiden tai palveluiden kysyntää, kun markkinointia ei kohdisteta optimoidulla tavalla.

Blake (2005) arvioi olympialaisten vaikutuksia Iso-Britannian ja Lontoon eri toimialoille. Tutkimuksen mukaan kilpailut vaikuttavat suhteellisesti huomattavasti enemmän Lontoon toimialoille kuin kokonaisuudessaan Iso-Britannian toimialoille. Tämän perusteella vaikutukset hintoihin ja palkkoihin ovat myös suuremmat Lontoossa. Kohonnut palkkataso lisää työvoiman tarjontaa Lontoossa enemmän kuin Iso-Britanniassa yhteensä, koska pitkäaikainen työvoiman tarjonta liittyy positiivisesti reaali-palkkoihin. (Blake, 2005.) Turner & Townland (2012) tarkastelivat Lontoon olympialaisten rakennuskuluja ja kuinka paljon projekteista on valunut muille Iso-Britannian

alueille. Tutkimuksen perusteella yritykset seitsemällä yhdeksästä Iso-Britannian alueesta saivat vähintään viisi prosenttia olympialaisten rakennusprojekteista. Tämän perusteella olympialaisten järjestäminen Euroopan maissa tai muissa pienemmissä maissa levittää taloudellisia vaikutuksia runsaammin koko valtiolle. Yleensä tällaisessa tapauksessa kilpailut on järjestetty valtion selkeästi suurimmassa ja hallitsevimmassa kaupungissa, kuten Iso-Britannian Lontoossa. Kiinassa, Yhdysvalloissa tai Australiassa järjestetyt olympialaiset vaikuttavat ainoastaan isäntäalueeseen ja vaikutuksia valtion johonkin toiseen kaupunkiin ei saavuteta. Barton (2004) totesi että olympialaisten taloudelliset vaikutukset ovat suurissa valtioissa kuten Yhdysvalloissa alueellisia, mutta pienemmissä valtioissa järjestetyt kilpailut, kuten Kreikka, taloudelliset vaikutukset ovat valtakunnallisia.

Kokonaisuudessaan tämän hetken tutkimuksen perusteella todisteet olympialaisten jälkeisestä talouden hidastumisesta eivät siis ole perusteltavissa. Kasvun hidastumista voidaan olettaa aloilla, jotka liittyvät läheisesti olympialaisiin. Koko taloudessa näiden sektoreiden osuus on suhteellisen pieni, joten kokonaistuotantoon hidastuminen ei vaikuta. Tämä riippuu lisäksi isäntäkaupungin talouden suuruudesta ja investointien määrästä (Barton, 2004).

Baade ym. (2010) totesivat tutkimuksessaan, että Salt Lake Cityn talviolympialaiset kasvattivat huomattavasti majoitus- ja ravitsemisalalan tuloja. Kuitenkin muut myyntisektorit, kuten tavaratalot, tekivät tappiota. Kokonaisuudessaan ravintola- ja hotellisektoreiden hyödyt olivat pienempiä kuin muiden talouden sektoreiden tappiot, jolloin päädytään lopputulokseen, etteivät olympialaiset ainakaan tästä näkökulmasta olleet kannattavat. (Baade ym., 2010.) Tutkimuksen perusteella isäntäkaupunkien tulisi arvioida näitä koituvia tappioita etukäteen, eikä korostaa ennakoarvioinneissa ainoastaan eri alojen tulojen kasvua.

Lillehammerin tapaus, jossa 40 prosenttia kaupungin hotelleista ajautui konkurssiin kilpailujen jälkeen (Teigland, 1999), osoittaa, että kilpailujen jälkeiseen laskuun ei osata välttämättä varautua tarpeeksi. Tämä ajatus voisi toimia argumenttina, miksi ainakaan kesäolympialaisia ei pitäisi myöntää kuin todella suurille metropoleille. Tällöin olympialaisia varten olisi jo olemassa tarpeeksi majoituskapasiteettia. Lisäksi suuressa metropolissa olympialaiset eivät välttämättä saisi aikaan niin suuria heittelyjä eri aloilla, koska kaupunki on tottunut valtavaan ihmismäärään muutenkin. Talviolympialaisten kohdalla on selvästi suurempi haaste löytää tarpeeksi suuria ja keskeisiä isäntäkaupunkeja.

4.3 Investoinnit ja olympialaisten perintö

Olympialaisten investointien taloudelliset vaikutukset ja näin ollen mahdolliset pitkäaikaiset vaikutukset ilmenevät yli kymmenen vuoden kuluttua kilpailuista. Tutkimuksia on tehty paljon 1–2

vuotta kilpailujen jälkeen, mutta pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole tutkittu kuin murto-osassa tutkimuksia (Gratton & Preuss, 2008). Pitkäaikaisia vaikutuksia voi syntyä tehdyistä investoinneista sekä lisääntyneestä matkailusta. Tien ym. (2011) totesivat artikkelissaan, että olympialaisista saadaan tilastollisesti merkitseviä hyötyjä ainoastaan lyhytaikaisesti. Tutkimuksen mukaan BKT ja työllisyys kasvavat ennen kilpailuja, mutta vaikutus poistuu jo ennen kilpailujen alkua. (Tien ym., 2011.) Seuraavaksi paneudutaan tarkemmin pitkäaikaisiin vaikutuksiin, olisiko sieltä löydettävissä taloudellisia hyötyjä isäntäkaupungille.

Olympialaisten perintö esiintyy useassa tutkimuksessa positiivisena pitkäaikaisena vaikutuksena isäntäkaupungille (esim. Baade & Matheson, 2002; Gratton & Preuss, 2008; Zimbalist, 2016). Gratton & Preuss (2008) määrittelevät termin isäntäkaupungin lisääntyneenä arvona, joka on syntynyt lisääntyneiden urheilupaikkojen ja julkisten tilojen parannusten avulla.

Tapahtumaan liittyviä pitkäaikaisia taloudellisia vaikutuksia saavutetaan paremmin, jos tapahtuma muuttaa isäntäkaupungin tarjontaa. Luvussa kaksi todettiin lyhytaikaisten vaikutusten syntyvän kysyntäpuolella, mutta pitkäaikaisiin vaikutuksiin tarvitaan tarjontapuolen muutoksia. (Gratton & Preuss, 2008.) Tämän perusteella olympialaisia haettaessa tulisi olla suunnitelma, kuinka kilpailut asettuvat kaupunkikehitykseen myös pitkällä aikavälillä. Lisäksi etenkin julkisia investointeja infrastruktuuriin voitaisiin perustella enemmän tapahtuman jälkeisillä pitkäaikaisilla vaikutuksilla.

Olympialaisten yksi suurin ongelma ovat hyödyttömät investoinnit ja hankkeet (Mitrofanova, Russkova, Batmanova, & Shkarupa, 2015; Zimbalist, 2016), joiden käyttö ja ylläpitäminen ovat ongelmallista olympialaisten jälkeen. Esimerkiksi Ateenan vuoden 2004 olympialaisiin rakennettujen 26 investointikohteen joukosta vain neljä kohdetta on edelleen käytössä. Loput rakennukset ja urheilustadionit ovat huonossa kunnossa, eikä kaupunki ole pystynyt ylläpitämään niitä. Toisena samankaltaisena esimerkkinä on Sotshi. Kilpailujen jälkeen Sotshi siirsi yhden jääkiekkoareenan toiselle paikkakunnalle, muutti eri halleja sijoittajien hallinnoimiksi kaupallisiksi keskuksiksi, sekä perusti valmennuskeskuksen alueelle. Hyvistä ratkaisuista huolimatta alueella on nykyisin hylättyjä kilpailuareenoita. Päinvastaisena esimerkkinä otetaan Peking, joka on onnistunut säilyttämään kaikki investoimansa kilpailuareenat ja muut harjoittelupaikat. Peking houkuttelee turisteja eri olympiakohteisiinsa, vaikkakin poikkeuksena yli 90 prosenttia turisteista on kiinalaisia. Mahdollisuudet yhtä laajaan kotimaan matkailun järjestämiseen on harvoilla mailla. (Mitrofanova ym., 2015.)

Yksi avainkeino paremman taloudellisen tuloksen saamiseksi on tällaisten hyödyttömien hankkeiden välttäminen. Tämä vaatisi hakijakaupungeilta realistisia näkemyksiä sekä tarkkoja suunnitelmia juuri pitkäaikaisille vaikutuksille. Todellisuudessa maailmassa tuskin on lukuisia kaupunkeja, joissa on mahdollista hyötyä valtavasta urheiluinfrastruktuurista.

Kaupunkien näkökulmasta olympialaisten resurssit tulisi kohdistaa köyhempiin kaupunkeihin, jotka olympialaisten avulla saisivat investointeja ja parannettua infrastruktuuriaan (Mitrofanova ym., 2015). Kehittyneissä maissa on kuitenkin harvoja kaupunkeja, joissa olisi oikeasti varaa investointeihin sekä tarpeeksi suuri asukasluku hyödyntämään olympialaisten urheilufasiliteetteja jälkeensä. Tämä väite on myös ristiriidassa edellisen väitteen kanssa, jossa hyödyttömiä hankkeita tulisi välttää. Kehittyneet valtiot hyötyisivät varmasti yleisen infrastruktuurin paranemisesta, mutta tulos jäisi negatiiviseksi, jos investoinnit pakolliseen urheiluinfrastruktuuriin menisivät hukkaan. Baumann ja Matheson (2013) esittivät tutkimuksessaan, että olympialaiset tulisi myöntää vain rikkaille maille, jotka pystyvät paremmin ottamaan vastuun suurista kustannuksista ja näin ollen voitaisiin säästää kehittyvät maat suurilta olympialaisten aiheuttamilta velkataakoilta.

Talviolympialaisten kohdalla on selvästi vähemmän todisteita pitkäaikaisista taloudellisista vaikutuksista kesäolympialaisiin verrattuna. Artikkelissaan Spilling (1998) totesi talviolympialaisten järjestämisen turhaksi, jos kaupungin tavoitteena ovat pitkäaikaiset taloudelliset vaikutukset. Positiivisia pitkäaikaisia vaikutuksia talviolympialaisista on saavutettu esimerkiksi Albertvillessä, jossa investoitiin parempiin liikenneyhteyksiin Alpeille. Lisäksi Salt Lake City onnistui parantamaan yleistä infrastruktuuriaan sekä liikenneyhteyksiä, mitkä ovat houkuttelleet enemmän talvilajien harrastajia kaupunkiin kilpailujen jälkeen. Toisaalta esimerkiksi Lillehammerille ei ole löydetty pitkäaikaisia vaikutuksia vuoden 1994 talviolympialaisten isännöimisestä. (Essex & Chalkley, 2004.) Talviolympialaisten kohdalla pitkäaikaiset positiiviset tulokset on saavutettu siis pääosin parantuneilla liikenneyhteyksillä ja matkailun aiheuttamilla kerroinvaikutuksilla (Wood & Meng, 2020). Viimeaikaisten talviolympialaisten isäntäkaupunkien yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on selkeästi ollut kaupungin pysyvän infrastruktuurin muuttaminen nykyaikaiseksi ja moderniksi. Esimerkiksi Torinon vuoden 2006 talviolympialaisten suurin tavoite oli muuttaa kaupungin imago teollisuuskaupungista jälkiteolliseksi kaupungiksi, mikä perustui laadukkaaseen matkailuun, kulttuuriin ja gastronomiaan (Essex & Chalkley, 2004).

Talviolympialaiset eroavat kesäolympialaisista siinä, että sen potentiaaliset isännät ovat alempana kaupunkien hierarkiassa ja ovat rajoitetumpia maantieteellisesti ja topografisesti. Investointeja vaaditaan lähes kaikkien talviolympialaisten kohdalla sekä urheilu- että tukirakenteisiin. Talviolympialaisten kohdalla etenkin urheiluinfrastruktuurin käyttö kilpailujen jälkeen voi jäädä hyvin pieneksi, jolloin tehdyistä investoinneista ei synny pitkäaikaisia hyötyjä. (Essex & Chalkley, 2004.) Talvilajeja harrastetaan selkeästi vähemmän kuin kesälajeja, mikä vähentää urheilupaikkojen tarvetta. Talviolympialaiset kannattaisi todennäköisesti järjestää kaupungeissa, joissa on vahva talvilajien kulttuuri ja suuret harrastajamäärät eri talviurheilulajeille. Edellä esitetty esimerkki Sotshin tapauksesta on ilmeinen, kun kilpailut järjestettiin alueella, jossa talviurheilua ei tunneta kovin vahvasti. Toisaalta voisi ajatella tämän olevan mahdollisuus paikalliselle väestölle

tutustua ja innostua uusista urheilumuodoista. Talviolympialaisten järjestäminen tällä tarkoituksella voidaan kuitenkin nähdä melko kalliina vaihtoehtona.

Jotta kilpailupaikkoja saataisiin hyödynnettyä paikallisten toimesta kilpailujen jälkeen, vaatisi se suuria harrastusmääriä. Tämä edellyttäisi edelleen lajien kattavaa valmennusosaamista, mitä tuskin on alueella, jossa lajeja ei tunneta kovin hyvin. Toisena avainkeinona menestyksekkäiden olympialaisten järjestämiselle voitaisiin pitää urheilufasilitteettien kauaskantoisen tarpeellisuuden arviointia. Urheilupaikat tulisi rakentaa sopivan kompakteiksi, niin että esimerkiksi paikalliset asukkaat voisivat käyttää paikkoja aktiivisesti kilpailujen jälkeen. Vaihtoehtona voisi olla esimerkiksi harjoituskeskuksen ja maailmanlaajuisen harjoitteluleirikohteen perustaminen alueelle kilpailujen jälkeen, mikä voisi avata positiivisemmat kilpailujen jälkeiset näkymät urheilupaikoille.

Kesäolympialaisten kohdalla pitkäaikaisia taloudellisia vaikutuksia on enemmän nähtävillä. Esimerkkinä voidaan käyttää Barcelonan vuoden 1992 kesäolympialaisia. Sananhuja (2002) teki tutkimuksen 10 vuotta Barcelonan kilpailujen jälkeen tutkiakseen kilpailujen pitkäaikaisia vaikutuksia. Tutkimus osoitti hotellikapasiteetin, turistien määrän ja yöpymisten määrän kasvaneen lähes 100 prosenttia vuodesta 1990 vuoteen 2001. Vuonna 1990 51 prosenttia turisteista Barcelonaan tuli Espanjasta, 32 prosenttia muusta Euroopasta ja loput Euroopan ulkopuolelta. Vuoteen 2001 mennessä espanjalaisten turistien osuus oli enää 31 prosenttia, vaikka absoluuttinen turistien määrä oli kasvanut 150 000:lla. Matkailijoiden osuus muusta Euroopasta kasvoi 40 prosenttiin (mikä tarkoittaa noin 800 000 matkailijan absoluuttista kasvua) ja muusta maailmasta 29 prosenttiin (noin 600 000 matkailijan absoluuttinen kasvu). (Sananhuja, 2002.) Lisäksi Barcelona nousi The Cultural and Creative Cities Monitor -vertailussa kymmenessä vuodessa sijalta yksitoista sijalle kuusi (Gratton & Preuss, 2008).

Voidaan pohtia, johtuiko Barcelonan kasvanut suosio juuri olympialaisista. Barcelonan yhtenä tavoitteena oli luoda pitkäaikaisia vaikutuksia kaupungille järjestämällä olympialaiset, juuri tunnettavuuden ja parantuneen infrastruktuurin ansiosta (Sananhuja, 2002). Täten voidaan olettaa olympialaisten saaneen aikaan halun parantaa ja luoda kasvua kaupungille, ja Barcelonan onnistuneen tavoitteessaan luoda olympialaisten perintöä.

Keskeinen kysymys on, täyttävätkö olympialaisiin liittyvät investoinnit järjestäjien tavoitteet jättämällä isäntäkaupungille elinkelpoisia ja hyödyllisiä pitkäaikaisia perintöjä. Spillingin (1998) tutkimus Lillehammerin taloudellisista vaikutuksista kuvasi talviolympialaisten isännöimistä lyhyeksi kasvuajaksi, joka tuottaa vain heikon sijoitetun pääoman tuoton.

4.4 Suomessa järjestettävät olympialaiset

Helsinki toimi vuoden 1952 kesäolympialaisten isäntäkaupunkina. Olympialaisten historiassa Suomi on pienin maa, jossa olympialaiset on järjestetty. Vuoden 1952 kilpailut olivat pienet verrattuna nykyisiin järjestettäviin kilpailuihin. Kilpailuihin osallistui alle 5000 urheilijaa, kun nykyisin luku on yli 10 000, lisäksi ulkomailta saapuneita turisteja oli murto-osa nykyiseen verrattuna (Bairner, 2015). Olympialaiset olivat Suomelle hyödyksi ja käynnistivät hyvät mahdollisuudet kansainvälistymiseen (Suomen olympiakomitea, 2019).

Kilpailujen ansiosta Helsinkiin rakennettiin muun muassa Linnanmäki sekä saatiin lauttayhteys Suomenlinnaan. Lisäksi kaupungin infrastruktuuri kehittyi, uusi lentoasema avattiin, eteläsatamaan nousi olympialaituri ja kaupungin ensimmäiset liikennevalot rakennettiin. (Suomen olympiakomitea, 2019.) Olympiastadion rakennettiin jo aikaisemmin Helsinkiin vuodelle 1940 myönetyille kesäolympialaisille, jotka lopulta peruuntuivat toisen maailmansodan vuoksi (Bairner, 2015). Stadion kuitenkin säilyi ja se toimii edelleen selkeimpänä perintönä olympialaisista. Bairnerin (2015) mukaan vuoden 1952 olympialaiset vaikuttivat Helsingin kulttuurikehitykseen sekä koko Suomen urheilukulttuuriin. Olympialaiset toimivat siis hyvänä ponnahduslautana kansainväliselle tunnettavuudelle. Kilpailuista ei varmasti enää saavuteta taloudellisia vaikutuksia, mutta historia ja tarinat eivät katoa kansalaisilta koskaan. Tämä on hyvä esimerkki aineettomasta hyödyistä, jonka arvoa on mahdoton mitata. (Bairner, 2015.) Lisäksi olympialaisten ansiosta tehtyjä investointeja, kuten Linnanmäki, on edelleen käytössä. Investoinnit ja aineettomat hyödyt voidaan nähdä pitkäaikaisena hyötynä kaupungille ja olympialaisten perintönä.

Olympialaisten muuttuessa viime vuosikymmenten aikana megaluokan tapahtumaksi, ajatus kilpailujen järjestämisestä Suomessa tuntuu ainakin aluksi mahdottomalta. Suomen urheilukulttuuri ja ilmasto voisivat sopia talviolympialaisten järjestämiseen, vai riittäisivätkö Suomen fasilitetit edes tähän? Jos talviolympialaiset kuulostavat mahdottomalta niin kesäolympialaiset kuulostavat vielä mahdottomammalta, sillä muun muassa lajikirjo ja matkustajamäärät ovat tuplasti suuremmat kesäolympialaisten kuin talviolympialaisten kohdalla. Lisäksi kesäolympialaisissa on ainakin viisinkertainen määrä urheilijoita talviolympialaisiin verrattuna. (Essex & Chalkley, 2004.)

Suomen olympiakomitea (2019) on tehnyt katsauksen kyseiseen aiheeseen ja laatinut mahdolliset suunnitelmat sekä kesä- että talviolympialaisten kohdalle. Kesäolympialaisten järjestämisen suurimmiksi esteiksi on nostettu Suomen hotellikapasiteetti, sisäisen turvallisuuden resurssit ja tiettyjen lajien suorituspaikkavaatimukset. Kesäolympialaisten kohdalla tarvittaisiin lukuisia uusia suorituspaikkoja. Näiden rakentaminen tulisi kalliiksi, sillä useat lajit ovat Suomessa varsin tuntemattomia. (Suomen Olympiakomitea, 2019.) Tämä johtaisi siihen, että ainakin osa suorituspaikoista rakennettaisiin ainoastaan kilpailuja varten. Syntyisi hyödyttömiä hankkeita. Investoinnit

eivät synnyttäisi pitkäaikaisia hyötyjä vaan jättäisivät isäntäkaupungin suurella todennäköisyydellä taloudellisesti tappiolle (Mitrofanova ym., 2015). Jotta Suomella olisi mahdollisuuksia järjestää tulevaisuudessa kesäolympialaisia, KOK:in tulisi muuttaa kilpailujen vaatimuksia. Tällaisia vaatimuksia olisivat esimerkiksi katsomokapasiteettivaatimukset ja eri lajien omat suorituspaikka vaatimukset (Masterman, 2014). Suorituspaikkoja voitaisiin jakaa eri lajien kesken ja lajeja voitaisiin kilpailla yhteisillä areenoilla. Nämä mahdollistaisivat enemmän erilaisia olosuhteita ja vähemmän urheilija- ja katsojakapasiteettia isäntäkaupungilta.

Talviolympialaiset ovat hyvin erilainen kulttuurituote kuin kesäolympialaiset. Talviolympialaisten järjestäminen voisi olla Suomelle helpompi prosessi kilpailujen pienemmän koon vuoksi. Talviolympialaiset voisivat myös sopia paremmin Suomen ilmastoon sekä imagoon. Talviolympialaisten vetovoima on pienempi verrattuna laajaa kansainvälistä mielenkiintoa herättäviin kesäolympialaisiin. Tämä liittyy urheilulajien kannalta rajoitetumpiin paikkoihin, olosuhteisiin ja fasilitetteihin. Erot vaikuttavat tapahtumien profiiliin ja infrastruktuurivaatimuksiin. Kilpailuiden infrastruktuurivaatimusten välillä on kuitenkin suhteellisesti vähemmän eroa kuin kilpailujen koerosta voisi päätellä. Molemmat edellyttävät uusia tai kunnostettuja urheilutiloja, investointeja liikenteeseen ja majoitukseen sekä muita menoja tapahtuman sujuvan kulun helpottamiseksi. (Essex & Chalkley, 2004.)

Tällä hetkellä Norja on ainut Pohjoismaa, joka voisi järjestää talviolympialaiset ilman muiden maiden apua. Suomen tapauksessa ongelmana ovat kelkkailulle ja alppihiihdolle riittämättömät kilpailupaikat. Hakiessa kilpailuita Suomen tulisi jakaa kilpailut vähintään yhden toisen maan kanssa, mikä todennäköisesti olisi Norja tai Ruotsi. (Suomen Olympiakomitea, 2019.) Tämä lisäisi etenkin matkustamisen tarvetta kilpailujen aikana, mikä ei olisi kestävä kehityksen mukaista. Se todennäköisesti laskisi Suomen mahdollisuuksia saada kilpailut.

Vuonna 2006 Helsinki haki talviolympialaisia yhdessä Lahden ja Norjan Lillehammerin kanssa, mutta ei saanut niitä järjestettäväkseen. Tällöin tehdyssä kyselytutkimuksessa 63 prosenttia kansalaisista kannatti Helsingin talviolympiaprojektia. (Suomen Olympiakomitea, 2019.) Tukholma ja Åre puolestaan osallistuivat viimeisimpään talviolympialaisten hakuprosessiin, mutta eivät saaneet vuoden 2026 kilpailuja järjestettäväkseen. Kilpailupaikat olivat kolmea stadionia vaille jo olemassa ja majoituskapasiteetti Tukholmassa on kaksi kertaa suurempi kuin Helsingissä (Suomen Olympiakomitea, 2019). Tästä päätellen Suomen, jolla on vähemmän valmiita kilpailuareenoita ja majoituskapasiteetti on paljon pienempi, olisi vaikea onnistua hakuprosessissa. Toiseksi KOK:illa voi olla suurempi kynnyks myöntää kilpailut useammalle kaupungille isännöitäväksi. Vuoden 2026 talviolympialaiset olivat ensimmäiset, jotka myönnettiin kahdelle kaupungille Milanolle ja Cortina d'Ampezzolle. Hakijakaupungit ovat pääsääntöisesti aina olleet yksittäisiä kaupunkeja. Mahdollisesti olympialaisten myöntäminen usealle kaupungille voisi muuttaa kilpailujen tyyliä, mitä KOK ei halua.

Yleisesti sekä kesä- että talviolympialaiset toisivat Suomelle mahdollisuuksia, kuten kilpailujen jättämää henkistä, fyysistä ja taloudellista perintöä yhteiskunnalle. Erityisesti kilpailut hyödyttäisivät liikunta- ja urheilukulttuuria. Kilpailuhanke itsessään voisi korostaa urheilun yhteiskunnallista merkitystä, jolla olisi vaikutusta kansanterveyteen ja lisäksi jopa tulevaisuuden kansainväliseen urheilumenestykseen. Kisananke toisi Suomelle mahdollisuuden vahvistaa Suomelle tärkeiden asioiden ja arvojen tunnettuutta maailmalla. Maailmanlaajuinen näkyvyys voisi kehittää kansainvälistä kauppaa sekä houkutella uusia investointeja maahan.

Toisaalta Suomen maantieteellinen sijainti ei ole kovin keskeinen ja matkustusyhteydet Suomeen eivät ole kansainvälisesti yhtä hyvät ja nopeat kuin esimerkiksi Keski-Euroopan maihin tai jopa Ruotsiin. Molempien kisojen kohdalla Suomen tulisi saada sponsorituloja ja yksityistä rahoitusta kilpailuiden järjestämiseksi. Suomessa esimerkiksi juuri sponsorimarkkinat ovat huomattavasti pienemmät kuin Ruotsilla ja valtion tuki on rajallinen. Julkisen rahoituksen käyttäminen kilpailujen järjestämiseen voisi aiheuttaa kisanhankkeen vastustusta kansalaisten keskuudessa. Lisäksi Norja on suunnitellut hakevansa 2030-vuoden talviolympialaisia (Suomen Olympiakomitea, 2019). Tämä olisi uhka, jos Suomi haluaisi järjestää kilpailut lähitulevaisuudessa. Kilpailuja myönnetään aina vaihdellen eri puolille maailmaa (IOC, 2020).

Suomen tapauksessa vaikutukset olympialaisia järjestettäessä näkyisivät koko valtiossa. Kokonaisuudessaan Suomen kokoinen valtio voisi olla liian pieni olympialaisten järjestämiseen. Etenkin viimeisempien kesäolympialaisten isäntäkaupunkien väkiluku on ollut selvästi suurempi kuin koko Suomen väkiluku yhteensä. Myös positiivisimmat tulokset juuri kesäolympialaisten isännöinnistä ovat saaneet suuret metropolit, kuten Los Angeles ja Lontoo (Blake, 2005). Näin ollen valtavat resurssit, jotka tulisi rakentaa kilpailuja varten, eivät kilpailujen jälkeen aiheuttaisi Suomessa hyötyjä vähäisen käyttöasteen vuoksi juuri ollenkaan.

Talviolympialaisten kohdalla voidaan ottaa tarkastelukohteeksi Norjan Lillehammerin vuoden 1994 talviolympialaiset. Kilpailujen järjestämisestä odotettiin hurjaa matkailusektorin kasvua, mitä useat aiemmat talviolympialaisten isäntäkaupungit olivat saavuttaneet. Lillehammerin tapauksessa tulokset eivät olleet samankaltaiset ja olympialaisten vaikutuksesta matkailu ei lisääntynyt ollenkaan pitkällä aikavälillä (Teigland, 1999). Norjan negatiiviset kokemukset olympialaisten järjestämisestä eivät ainakaan vahvista ajatusta, että Pohjoismaissa olisi kannattavaa järjestää tulevaisuudessa olympialaisia. Toisaalta tulokset eivät ole oletettavissa edellisistä kilpailuista vaan vaihtelevat isäntäkaupungeittain. Oletettavaa kuitenkin on, että talviolympialaiset vaikuttaisivat samankaltaisesti jokaiseen isäntäkaupunkiin Pohjoismaissa. Maat ovat samankokoisia, asukasluku on pieni, kulttuuri on samankaltainen sekä teknologia ja koulutus ovat korkealla tasolla. Lisäksi kansainväliset matkustusyhteydet maihin ovat samankaltaiset.

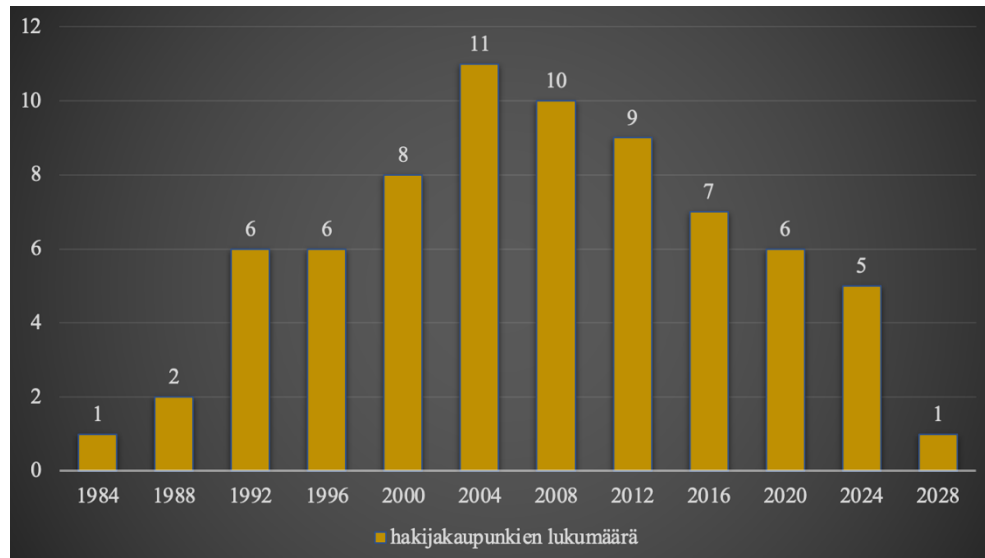
Suomen olympiakomitean (2019) mukaan mahdollisia olympialaisia haettaisiin Helsinkiin, mutta tapahtumia järjestettäisiin ympäri Etelä-Suomea. Tämä voisi tarkoittaa liikenneyhteyksien parantamista. Nopeat lentoyhteydet Helsingistä Turkuun ja Tampereelle sekä uudet junayhteydet kaupunkien välillä edistäisivät toisaalta Suomen kestävästä kehitystä. Tämä olisi myös mahdollisesti tuottava investointi muun muassa kilpailujen jälkeen nopeutuvalle työmatkaliikenteelle.

Maennigin & Vierhausin (2017) mukaan KOK ei ilman erityisyyttä myönnä kesäolympialaisia alle 2,5 miljoonan asukkaan kaupungille. Väite on perusteltu, sillä pienemmistä kaupungeista suurella todennäköisyydellä puuttuu runsaasti olympialaisten vaatimia tilajehtteja, eikä niille ole tarvetta niin pienessä kaupungissa. Erityisyytenä voisi olla esimerkiksi kaupunkiryppäät, kuten Saksan Ruhrin-alue, jossa on useita suurkaupunkeja lähekkäin. Tällaisessa tapauksessa myös naapurikaupunkien tilajehtteja voitaisiin hyödyntää kilpailujen järjestämiseen.

4.5 Olympialaisten tulevaisuus

Olympialaisten kasvava trendi tulee todennäköisesti aiheuttamaan taloudellisia hyötyjä tulevaisuudessa suurimmille kehittyneille kaupungeille. Ainoastaan tarpeeksi suurilla metropoleilla on sekä taloudelliset valmiudet järjestää tapahtuma että vakiintunut matkailuala, jota voidaan kilpailujen avulla parantaa. Talviolympialaisten isännät tulevat mahdollisesti keskittymään Euroopan ja Pohjois-Amerikan suurempiin kaupunkeihin (Essex & Chalkley, 2004). Tämä kasvutrendi herättää myös epäilyksiä siitä, pystyvätkö vähemmän kehittyneet maat enää järjestämään olympialaisia vaaditussa mittakaavassa.

Suurin osa ennen 1980-lukua järjestetyistä olympialaisista isännöitiin teollistuneissa Euroopan ja Yhdysvaltain kaupungeissa, jotka pystyivät paremmin vastaamaan olympialaisten vaatimasta infrastruktuurista ja resursseista (Mc Bride, 2018). Kuvion 9 mukaan innostus olympialaisten isännöintiin on kasvanut Los Angelesin vuoden 1984 esimerkillisten kilpailujen myötä. Tämän jälkeen hakijakaupunkien määrä on nostanut suosiotaan, ennen kuin se viime vuosina on kääntynyt jälleen laskuun.

KUVIO 9: Hakijakaupunkien lukumäärä vuosien 1984–2028 kesäolympialaisille. Lähde: Baade & Matheson, 2016 (muokattu).

Zimbalist (2016) kritisoi tutkimuksessaan KOK:in toimintaa ja isäntäkaupunkien valintasysteemiä, jossa hakijakaupungit kilpailevat keskenään osoittaakseen olevansa ylenpalttisempia kuin kilpailijat. Ongelma voidaan nähdä perusteltuna, sillä suurimpia taloudellisia ongelmia on koettu, kun hakijakaupunkeja on ollut runsaasti. Toisaalta ongelmana voidaan nähdä isäntäkaupunkien huoleton kilpailujen suunnittelu ja kestävän kehityksen mukaisten pitkäaikaisten vaikutusten kehittämisen laiminlyönti. Kuten kuvioista 9 huomataan, hakijakaupunkien määrä on lähtenyt laskuun 2000-luvulla ja vähentynyt huomattavasti viime vuosina. Syynä hakijakaupunkien määrän laskuun voidaan pitää ainakin kasvaneita järjestelykustannuksia, kasvanutta terrorismiuhkaa sekä isäntäkaupungeille kertyviä velkaongelmia (Baade & Matheson, 2016).

Kilpailujen suuret kustannukset ovat johtaneet julkisen hallinnon ja paikallisten asukkaiden vastarintaan. Esimerkiksi vuoden 2022 talviolympialaisten hakuprosessista seitsemän kaupunkia yhdeksästä tippui hakuvaiheessa pois julkisen tuen puuttuessa sekä paikallisten asukkaiden vastustaessa kilpailujen isännöimistä.

KOK on pyrkinyt parantamaan olympialaisten kustannusten ylipaisumista uudella olympiaohjelmalla Agenda 2020:llä. Kirjallisuudesta on löydettävissä lisäksi radikaalimpi ehdotus ratkaisuksi. Mathesonin (2019) mukaan voitaisiin valita yksi isäntäkaupunki niin kesä- kuin talviolympialaisille. Ajatuksesta inspiroituneena miedompi ratkaisu olisi nimetä esimerkiksi neljä isäntäkaupunkia molemmille olympialaisille ja sitten kierrättää kilpailuja nimetyissä kaupungeissa. Näin ollen etenkin urheilupaikkoja voitaisiin käyttää uudelleen ja isäntäkaupunkien infrastruktuuri muotoutuisi olympialaisille sopivaksi. Lisäksi esimerkiksi näkyvyyden hyödyt isäntäkaupungille voisivat

kasvaa, kun kaupunki järjestäisi säännöllisin väliajoin maailmanlaajuisen tapahtuman. Isäntäkaupungit saisivat kestävän ja pitkäaikaisen kuvan olympialaisien järjestäjänä, mikä tietysti voisi aiheuttaa myös negatiivisia vaikutuksia. Vaihtoehtokustannuksia olisi esimerkiksi kaupungista poismuutto. Asukkaat, jotka ainoastaan kerran järjestettävien olympialaisten aikana matkustaisivat kilpailujen ajaksi muualle, saattaisivat muuttaa tässä tapauksessa kokonaan toiselle paikkakunnalle.

Toinen mahdollinen ratkaisu voisi olla olympialaisten isännöinti useammassa kaupungissa. Tällöin yhdestä kaupungista ei tarvitsisi löytyä kaikkia urheilufasiliteetteja ja majoituskapasiteetti voisi olla pienempi. Tällöin puhuttaisiin enemmän isäntävaltiosta tai isäntäalueesta. Ongelmaksi tulisi kilpailupaikkojen välillä liikkuminen. Todennäköisesti välimatkat tulisivat myös olemaan huomattavia, etenkin jos kilpailut isännöitäisiin suuressa valtiossa tai suurella alueella. Toisaalta, jos kilpailut levitettäisiin laajemmalle alueelle, olisivat ne useamman ihmisen saavutettavissa. Tällainen muutos olympialaisten järjestämisessä antaisi mahdollisuuden useille uusille paikkakunnille järjestää kilpailut. Esimerkiksi Suomi voisi järjestää talviolympialaiset yhdessä Ruotsin ja Norjan kanssa. Olympialaisten järjestäminen laajemmalla alueella muuttaisi tapahtuman nykyisestä tiiviistä urheiluspektaakkelista vain yhden tai muutaman lajin tapahtumaksi riippuen alueesta ja siellä järjestettävistä lajeista. Olympialaisten luonne muuttuisi ja se voitaisiin kokea vähentävän yhteisöllisyyttä. Näin ollen useamman pysyvän isäntäkaupungin valintaa voitaisiin pitää parempana ratkaisuna olympialaisten tulevaisuudelle.

Kilpailut voitaisiin myös myöntää kaksi kertaa peräkkäin samalle isäntäkaupungille, jolloin alueen fasiliteetteja käytettäisiin ainakin kaksi kertaa hyödyksi. Pääasia, että ratkaisu varmistaisi olympialaisia varten tehdyn infrastruktuurin käyttöiän kasvun. Etenkin urheiluinfrastruktuurin käyttöikä tulisi olla pidempi kuin ainoastaan kolmen viikon kilpailurupeama.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaupungille aiheutuu taloudellisia hyötyjä ja haittoja jo sen hakiessa olympialaisia. Ennen kilpailujen myöntämistä, hakija- ja ehdokaskaupungit hyötyvät kasvaneesta mediahuomiosta ja pystyvät näin ollen markkinoimaan itseään esimerkiksi turisteille, yrityksille ja sijoittajille. Hakija- ja ehdokaskaupungit eivät kuitenkaan saa huomiota ilmaiseksi, vaan heidän on investoitava kilpailujen suunnitteluun ja hakemiseen, mikä aiheuttaa kustannuksia. KOK myöntää kilpailut kaupungille, jonka uskotaan pystyvän järjestämään onnistuneimmat kilpailut, viimeistään seitsemän vuotta ennen varsinaisia kilpailuja.

Olympialaisten järjestäminen edellyttää isäntäkaupungilta huomattavia investointeja sekä urheilupaikkoihin että alueen yleisen infrastruktuurin ja palveluiden parantamiseen, etenkin kuljetus-, majoitus- ja tietoliikennealalla. Olympialaiset edistävät isäntäkaupungin taloudellista toimintaa kasvattamalla alueen kansainvälistä matkailua. Alueen kasvanut aktiivisuus parantaa työllisyysmahdollisuuksia vähintään olympiavuonna. Isäntäkaupunkeihin, joissa on ennen ollut heikot urheilu- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet, syntyy laajasti uusia urheilupaikkoja. Lisääntyneet harrastusmahdollisuudet kasvattavat alueen vetovoimaisuutta tulevaisuudessa. Lisäksi olympialaiset parantavat ainakin isäntäkaupungin kuljetus-, televiestintä-, vieraanvaraisuus- ja turvallisuusinfrastruktuuria.

Matkailua voidaan parantaa myös isäntäkaupungin maailmanlaajuisesti parantuneen imagon avulla. Yleisesti isäntäkaupungin parantunut imago voi lisätä matkailun lisäksi kansainvälisiä investointeja sekä kansainvälistä kauppaa. Lisäksi olympialaiset tuottavat aineettomia etuja, kuten lisäävät isäntäkaupungin asukkaiden onnellisuutta, mikä on kallis arvo.

Laajemmassa mittakaavassa olympialaisten valmistelut tarjoavat perustellun syyn suurempiinkin investointeihin. Olympialaisten ansiosta voidaan saada syy parantaa esimerkiksi kaupungin met-
roverkostoa tai lentoliikenneyhteyksiä.

Viimeaikaisista olympialaisista on noussut esiin sekä myönteisiä että negatiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Isäntäkaupunkien maailmanlaajuinen näkyvyys on lisääntynyt, alueen taloudellinen kehitys on parantunut, työpaikkoja on tullut vähintään väliaikaisesti lisää ja isäntäkaupungit ovat saaneet uudistettua kaupunkikuvaansa. Negatiivisina vaikutuksina on esiintynyt hyödyttömiä investointeja, korkeata inflaatiota, kalliita asuntoja sekä yleistä hintatason nousua. Taulukko 4 kokoaa yhteen keskeiset olympialaisten isännöimisestä aiheutuvat hyödyt ja haitat.

TAULUKKO 4: Olympialaisten isännöinnistä aiheutuvat keskeiset hyödyt ja haitat.

HYÖDYT	KUSTANNUKSET
Investoinnit - Investoinnit kaupungin kestäväan infrastruktuurin, kuten parantuneisiin liikenneyhteyksiin.	Hyödyttömät hankkeet - Olympialaiset vaativat investointeja, joita ei välttämättä pystytä hyödyntämään kilpailujen jälkeen.
Urheilufasiliteetit - Olympialaisten jälkeen isäntäkaupungilla on uusia mestaruuskilpailuja tai harjoituskeskuksia mahdollistavat urheilufasiliteetit.	Heikko suunnitelmallisuus - Kilpailujen järjestäminen menestyksekkäästi vaatii budjetissa pysymistä ja huolellisuutta kilpailujen isännöinnissä.
Markkinointi - Isäntäkaupungit saavat runsaasti maailmanlaajuisesta näkyvyyttä.	Ruuhkautuminen - Kilpailujen aikana paikalliset asukkaat voivat kohdata ruuhkautumista isäntäkaupungissa.
Matkailu - Olympialaiset houkuttelvat matkailijoita kansainvälisesti.	Vastustus - Paikalliset asukkaat voivat vastustaa kilpailuja ja niistä aiheutuvia kustannuksia.
Kokemukset - Olympialaisten järjestäminen voi tuoda paikalliselle väestölle unohtumattomia kokemuksia ja muistoja.	Kustannukset veronmaksajille - Olympialaisten isännöinti aiheuttaa kuluja paikallisille asukkaille.
Onnistuneet kilpailut - Osa isäntäkaupungeista saavuttaa taloudellisia hyötyjä pitkällä aikavälillä olympialaisten järjestämisestä.	Epäonnistuneet kilpailut - Osa isäntäkaupungeista kohtaa suuret tappiot olympialaisten järjestämisestä.

Jos isännöintikustannukset ja etenkin rakennuskustannukset pystytään pitämään alhaisina, on olympialaiset mahdollista järjestää positiivisella nettotuloksella (Dempsey ym., 2020). Olympialaisten järjestämisessä tulisi huomioida erityisesti mahdolliset pitkäaikaiset taloudelliset vaikutukset alueelle, jotka muuttavat isäntäkaupungin tarjontaa eivätkä ainoastaan lisää kysyntää väliaikaisesti. Investoinnit urheilufasiliteetteihin, kilpailuvieraiden majoittamiseen ja kuljettamiseen ovat oltava elinkelpoisia ja monikäyttöisiä pitkällä aikavälillä. Hyödyttömiä hankkeita tulisi välttää. Menestyneillä isäntäkaupungeilla on ollut pitkän aikavälin investointikehityssuunnitelmat, joiden toteutuminen ei ole ollut kiinni yksinomaan olympialaisten isännöimisessä (Essex & Chalkley, 2004). Lisäksi pitkäaikaisia hyötyjä voidaan saavuttaa esimerkiksi mainostamalla isäntäkaupunkia matkailu- tai liikekohteena.

Jotta isäntäkaupunki voi järjestää taloudelliset kannattavat olympialaiset, sen on järkevien investointien ohella suunniteltava huolelliset ja realistiset strategiat aikaan ennen olympialaisia, olympialaisten aikaan sekä olympialaisten jälkeiseen aikaan.

Tutkimuksien perusteella kesäolympialaiset ovat tuottaneet isäntäkaupungeille suuremmalla todennäköisyydellä pitkäaikaisia taloudellisia vaikutuksia kuin talviolympialaiset. Yksi vaikuttava

tekijä kesäolympialaisten isäntäkaupunkien parempaan menestykseen on parempi maantieteellinen sijainti ja suurempi isäntäkaupunkien asukasluku. Vuosina 1896–2002 talviolympialaisten isäntäkaupunkien asukasluku on keskimäärin ollut 236 046 ja kesäolympialaisten 2 840 004 (Essex & Chalkley, 2004). Lisäksi kesäolympialaisten isäntäkaupunkien sijainnit ovat yleensä keskeisiä ja liikenneyhteydet ovat kansainvälisesti hyvät. Jos talviolympialaiset järjestettäisiin lähellä suuria kaupunkeja, ne voisivat hyötyä suurkaupungeista esimerkiksi paremmista olemassa olevista liikenneyhteyksistä ja lisäksi muun muassa organisointijärjestelyissä. Kesäolympialaiset voivat myös tarjota urheilutiloja ja -paikkoja suuremmalle osalle kansalaisia, kun taas talviolympialaisten kohdalla esimerkiksi kelkkailuratoja käyttävät ainoastaan lajin harrastajat. Tämä vähentää entisestään talviolympialaisten urheilutilojen ja -paikkojen käyttöastetta kilpailujen jälkeen.

Olympialaisten historian ja tämän tutkielman johtopäätösten perusteella voidaan todeta, ettei Suomen olisi kannattavaa järjestää kesä- eikä talviolympialaisia. Tutkielmassa yksi esiin nostettu päätekijä menestyksekkäiden kilpailujen isännöintiin ovat pitkäaikaiset taloudelliset vaikutukset. Kilpailujen ja urheilulajien vaadittavia investointeja etenkin kesäolympialaisten kohdalla olisi Suomessa valtavasti. Tällöin tarvittaisiin lukuisia uusia suorituspaikkoja, joille tuskin löytyisi kysyntää kilpailujen jälkeen ainakaan toivotussa määrin. Syntyisi hyödyttömiä hankkeita. Lisäksi rahoituksen hankkiminen pienessä valtiossa olisi hankalaa ja kohtaloksi voisi nousta valtion velkaantuminen entisestään. Vaihtoehtoiskustannukset voisivat nousta kohtuuttoman korkeiksi.

Suomen voisi tulevaisuudessa olla parempi keskittyä esimerkiksi eri lajien Euroopan- tai Maailmanmestaruuskilpailuihin. Tällöin voidaan valita yksittäisiä lajeja, jotka ovat Suomessa tunnettuja ja harrastettuja, ja näin ollen käyttää olemassa olevia urheilufasiliteetteja. Tällaisten pienempien tapahtumien kohdalla isäntäkaupungin näkyvyys ei herätä läheskään yhtä suurta maailmanlaajuista kiinnostusta kuin olympialaisten kohdalla. Oikeanlaisella markkinoinnilla ja kilpailujen onnistuneella läpiviennillä esimerkiksi matkailun suosiota voidaan kuitenkin kasvattaa pienemässä mittasuhteessa pienemmilläkin tapahtumilla.

Ratkaisuksi olympialaisten isännöinti kustannusten vähentämiseksi voitaisiin tehdä erilaisia päätöksiä. Tutkielma esittää ratkaisuksi pysyviä isäntäkaupunkeja. Kesä- ja talviolympialaisille voitaisiin valita molemmille esimerkiksi 4 isäntäkaupunkia, joissa kilpailuja kierrettäisiin järjestyksessä. Ongelmaksi nousisi isäntäkaupunkien päättäminen, mistä voisi olla vaikea päästä yhteisymmärrykseen. Tämäkään ratkaisu ei antaisi ainakaan toistaiseksi mahdollisuutta kehittyville maille järjestää olympialaisia. Kesäolympialaiset voitaisiin järjestää suurissa metropoleissa, kuten Lontoossa, Sydneyssä, Los Angelesissa ja Pekingissä. Talviolympialaiset puolestaan tulisi järjestää kaupungeissa, jotka omaavat sopivan ilmaston, sijaitsevat lähellä hyviä kansainvälisiä liikenneyhteyksiä sekä omaavat valmiita talviurheilupaikkoja. Yksi esimerkki tällaisesta kaupungista voisi olla Vancouver.

Olympialaisten aluetaloudellisista vaikutuksista isäntäkaupungeille tulisi tehdä jatkotutkimusta varmojen johtopäätösten saamiseksi. Aihe on tärkeässä roolissa tuleville isäntäkaupungeille sekä isäntäkaupungiksi haluaville. Standardoitu tyyli tehdä jokaisten olympialaisten jälkeen samanlainen tutkimus saavutetuista taloudellisista hyödyistä olisi mielenkiintoinen ja lisäisi tietoa aiheesta. Tällainen toteutustapa voitaisiin kehittää esimerkiksi KOK:in toimesta. Nykyään luetaan usein lehtiartikkeleita taloudellisesti epäonnistuneista kilpailuista. Useat artikkelit eivät perustu relevanttiin dataan, jolloin myös johtopäätöksiä on syytä arvioida kriittisesti. Tarkempi tutkimus aiheesta voisi myös ennaltaehkäistä mahdollisia tulevien isäntäkaupunkien taloudellisia epäonnistumisia, kun tulevat hakijakaupungit olisivat enemmän tietoisia olympialaisten aiheuttamista vaikutuksista. Lisätutkimuksia voisi keskittää aikaisempien tutkimuksien puutteisiin ja epäkohtiin, kuten vaihtoehtokustannusten huomioimiseen. Tutkimuksien perusteella KOK voisi paremmin ymmärtää millainen kaupunki pystyy järjestämään toimivat ja taloudellisesti kannattavat kilpailut. Kun isäntäkaupunkien taloudellisia vaikeuksia olympialaisten jälkeen ei esiintyisi, voisivat kilpailut nostaa statustaan niin valtioiden kuin yksittäisten kansalaisten keskuudessa.

Tulevaisuudessa voisi olla parempi asettaa olympialaisten ja paralympialaisten arvo "urheilun festivaaleiksi" eikä arvioida kilpailujen taloudellisia vaikutuksia yhtä kriittisesti. Olympialaisten pysyvät isäntäkaupungit edistäisivät kyseistä arvoa. Kilpailujen järjestämisestä tulisi kaupungeille rutiini, mikä vähentäisi yllättäviä kustannuksia. Olympialaisten järjestelykustannukset voisivat pienentyä, kun olympialaisten isännöimisestä ei tarvitsisi kilpailla muiden kaupunkien kesken. Näin ollen huomio kilpailun taloudellisista vaikutuksista voitaisiin kohdistaa enemmän kilpailuista saataviin positiivisiin kokemuksiin.

LÄHTEET

Ainali, S. (2011). Panos-tuotosmalli alueiden työllisyyden tarkastelukehikkona. *Kansantaloudellinen aikakauskirja – 107. vsk. – 3/2011*.

Baade R., Baumann R. and Matheson V. (2010) Slippery slope? Assessing the economic impact of the 2002 Winter Olympic Games in Salt Lake City, Utah. *Région et Développement* 31: 81–91.

Baade, R. A., & Matheson, V. (2002). Bidding for the Olympics: Fool's gold. *Transatlantic sport: The comparative economics of North American and European sports*, 54(2), 127.

Baade, R. A., & Matheson, V. A. (2016). Going for the gold: The economics of the Olympics. *Journal of Economic Perspectives*, 30(2), 201-18.

Bairner, A. (2015). The Stockholm and Helsinki Olympic stadia as living memorials. *Routledge handbooks of sport and legacy*, 120-130.

Balfousia-Savva, S., Athanassiou, L., Zaragas, L., & Milonas, A. (2001). The economic effects of the athens olympic games. Centre of Planning and Economic Research: Athens.

Barton, L. (2004) The Economic Impact of the Olympic Games. *Pricewaterhouse Coopers, European Economic Outlook*, 18-25.

Baumann, R., Engelhardt, B., & Matheson, V. A. (2012). Employment effects of the 2002 winter Olympics in Salt Lake City, Utah. *Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik*, 232(3), 308-317.

Billings, S. B., & Holladay, J. S. (2012). Should cities go for the gold? The long-term impacts of hosting the Olympics. *Economic Inquiry*, 50(3), 754-772.

Blake, A. (2005). Economic impact of the London 2012 Olympics. Christel DeHaan Tourism and Travel Research Institute Nottingham University Business School. 2005/5.

Brunet, F. (1995). An economic analysis of the Barcelona'92 Olympic Games: resources, financing and impact. *The Keys of success: the social, sporting, economic and communications impact of Barcelona, 92*, 250-285.

Brückner, M., & Pappa, E. (2015). News shocks in the data: Olympic Games and their macroeconomic effects. *Journal of Money, Credit and Banking*, 47(7), 1339-1367.

Cashman, R. (2003). Impact of the Games on Olympic host cities. *Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics*.

Coopers, P. W. (2004). The economic impact of the Olympic Games. *European Economic Outlook*, 18–25.

Dempsey, C., Matheson, V., & Zimbalist, A. (2020). Is there an Economic Case for the Olympic Games?. *Conn. J. Int'l L.*, 35, 40.

Dwyer, L., Forsyth, P., & Spurr, R. (2005). Estimating the impacts of special events on an economy. *Journal of travel research*, 43(4), 351-359.

Essex, S., & Chalkley, B. (2004). Mega-sporting events in urban and regional policy: a history of the Winter Olympics. *Planning perspectives*, 19(2), 201-204.

Fedderson, A., & Maennig, W. (2012). Determinants of successful bidding for mega events: The case of the Olympic Winter Games. In *International Handbook on the Economics of Mega Sporting Events*. Edward Elgar Publishing.

Flyvbjerg, B., Stewart, A., & Budzier, A. (2016). The Oxford Olympics Study 2016: Cost and cost overrun at the games. *arXiv preprint arXiv:1607.04484*.

Giesecke, J. A., & Madden, J. R. (2011). Modelling the economic impacts of the Sydney Olympics in retrospect—Game over for the bonanza story?. *Economic Papers: A journal of applied economics and policy*, 30(2), 218-232.

Groothuis, P. A., & Rothhoff, K. W. (2016). The economic impact and civic pride effects of sports teams and mega-events: do the public and the professionals agree?. *Economic Affairs*, 36(1), 21–32.

Hotchkiss, J. L., Moore, R. E., & Zobay, S. M. (2003). Impact of the 1996 Summer Olympic Games on employment and wages in Georgia. *Southern Economic Journal*, 691-704.

Humphreys, J. M., & Plummer, M. K. (1995). The economic impact on the state of Georgia of hosting the 1996 Summer Olympic Games.

IOC. International Olympic Committee. (2019). *IOC Annual report 2019*. International Olympic Committee.

IOC. International Olympic Committee. (2020). *Olympic Marketing Fact File 2020 Edition*. International Olympic Committee.

Jasmand, S., & Maennig, W. (2008). Regional income and employment effects of the 1972 Munich Summer Olympic Games. *Regional Studies*, 42(7), 991-1002.

Kasimati, E. (2003). Economic aspects and the Summer Olympics: a review of related research. *International journal of tourism research*, 5(6), 433-444.

Kenyon, J., & Palmer, C. (2008). Funding and sponsorship; the commercial impact of the 2012 London Olympic Games—some considerations. *Journal of Qualitative Research in Sports Studies*, 2(1), 29-44.

Kirkup, N., & Major, B. (2006). Doctoral Foundation Paper: The reliability of economic impact studies of the Olympic Games: A post-Games study of Sydney 2000 and considerations for London 2012. *Journal of sport tourism*, 11(3-4), 275-296.

Lee, C. K., Mjelde, J. W., & Kwon, Y. J. (2017). Estimating the economic impact of a mega-event on host and neighbouring regions. *Leisure Studies*, 36(1), 138-152.

Li, S. (2013). Large Sporting events and economic growth: evidence from economic consequences of event infrastructure and venues. *Event Management*, 17(4), 425-438.

Li, S., Blake, A., & Cooper, C. (2011). Modelling the economic impact of international tourism on the Chinese economy: A CGE analysis of the Beijing 2008 Olympics. *Tourism Economics*, 17(2), 279-303.

Li, S., Blake, A., & Thomas, R. (2013). Modelling the economic impact of sports events: The case of the Beijing Olympics. *Economic Modelling*, 30, 235-244.

Madden, J. R. (2002). The economic consequences of the Sydney Olympics: the CREA/Arthur Andersen study. *Current issues in Tourism*, 5(1), 7-21.

Madden, J., & Crowe, M. (1998). Estimating the economic impact of the Sydney Olympic Games.

Maennig, W., & Vierhaus, C. (2017). Winning the Olympic host city election: key success factors. *Applied Economics*, 49(31), 3086-3099.

Malfas, M., Theodoraki, E., & Houlihan, B. (2004, September). Impacts of the Olympic Games as mega-events. In *Proceedings of the Institution of Civil Engineers-Municipal Engineer* (Vol. 157, No. 3, pp. 209-220). Thomas Telford Ltd.

Massiani, J. (2018). Assessing the economic impact of mega events using Computable General Equilibrium models: Promises and compromises. *Economic modelling*, 75, 1-9.

Masterman, G. (2014). *Strategic sports event management*. Routledge.

Matheson, V. (2012). Assessing the infrastructure impact of mega-events in emerging economies.

Matheson, V. (2019). The rise and fall (and rise and fall) of the Olympic Games as an economic driver. In *Historical Perspectives on Sports Economics*. Edward Elgar Publishing.

McBride, J. (2018). The Economics of Hosting the Olympic Games. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/backgrounder/economics-hosting-olympic-games>. Viitattu 5.1.2021.

Mitrofanova, I. V., Russkova, E. G., Batmanova, V. V., & Shkarupa, E. A. (2015). Drivers of the Regional Economic Growth and the Problem of "White Elephants" of the Russian Olympic Megaproject" Sochi 2014". *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4), 267-267.

Müller, M. (2015). What makes an event a mega-event? Definitions and sizes. *Leisure studies*, 34(6), 627-642.

Nylund, M., Laakso, S., Ojajarvi, S., Eteläaho, A., Itkonen, H., Ilmanen, K., . . . Metsäranta, O. (2006). *Urheilu, maine ja raha: Tutkimuksia vuoden 2005 yleisurheilun MM-kisoista*. Helsinki: Gaudeamus: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Olympic (2021). IOC executive board makes accreditation decision for Tokyo 2020 – cancels guest programme. <https://www.olympic.org/news/ioc-executive-board-makes-accreditation-decision-for-tokyo-2020-cancels-guest-programme>. Viitattu 29.3.2021

Osada, M., Ojima, M., Kurachi, Y., Miura, K., & Kawamoto, T. (2016). Economic impact of the Tokyo 2020 olympic games. *BOJ Reports and Research Papers*, 1-21.

Papanikos, G. T. (1999). Tourism impact of the 2004 Olympic Games. *Tourism Research Institute: Athens*.

Porter, P. K., & Fletcher, D. (2008). The economic impact of the Olympic Games: Ex ante predictions and ex poste reality. *Journal of sport management*, 22(4), 470-486.

Preuss, H. (2005). The economic impact of Visitors at Major Multi-Sport Events. *European Sport Management Quarterly*, 5(3), 283-303.

Preuss, H. (2006). *Impact and evaluation of major sporting events*. Routledge.

Preuß, H., Andreff, W., & Weitzmann, M. (2019). *Cost and revenue overruns of the Olympic Games 2000–2018* (p. 184). Springer Nature.

PriceWaterhouse Coopers. (2005). *Olympic Games Impact Study* (pp. 1-25). PwC.

Sananhuja, R. (2002). Barcelona—an Olympic City—the city strategy 10 years after the Olympic Games in 1992. In *the International Conference on "Sporting events & Economic Impact"*, April. Copenhagen, Denmark.

Rose, A. K., & Spiegel, M. M. (2011). The olympic effect. *The Economic Journal*, 121(553), 652–677.

Scandizzo, P. L., & Pierleoni, M. R. (2018). Assessing the olympic games: The economic impact and beyond. *Journal of economic surveys*, 32(3), 649–682.

Song, W. (2010). Impacts of Olympics on exports and tourism. *Journal of economic development*, 35(4), 93.

Spilling, O. R. (1998). Beyond intermezzo? On the long-term industrial impacts of mega-events: The case of Lillehammer 1994. *Festival management and event tourism*, 5(3), 101–122.

Sun, Q. (2011). Study on influences of large-scale sports events on regional economy. *Asian Social Science*, 7(10), 277.

Teigland, J. (1999). Mega-events and impacts on tourism; the predictions and realities of the Lillehammer Olympics. *Impact assessment and project appraisal*, 17(4), 305–317.

Tien, C., Lo, H. C., & Lin, H. W. (2011). The economic benefits of mega events: A myth or a reality? A longitudinal study on the Olympic Games. *Journal of Sport Management*, 25(1), 11-23.

Toohey, K., & Veal, A. J. (1999). *The Olympic games: a social science perspective*. CABI publishing.

Walton, H., Longo, A., & Dawson, P. (2008). A contingent valuation of the 2012 London Olympic Games: A regional perspective. *Journal of Sports Economics*, 9(3), 304-317.

Weed, M. (2007). *Olympic tourism*. Routledge.

Westerbeek, H. M., Turner, P., & Ingerson, L. (2002). Key success factors in bidding for hallmark sporting events. *International marketing review*.

Wood, J., & Meng, S. (2020). The economic impacts of the 2018 Winter Olympics. *Tourism Economics*, 1354816620921577.

Yle (2021). Holma J. Tutkija ihmettelee KOK:n rokotelinjaa ja nostaa esiin eettisen kysymyksen: ”Miksi juuri urheilijat pääsevät ohituskaistalle?” <https://yle.fi/urheilu/3-1183346>. Viitattu 29.3.2021.

Yuan, S. (2013). A miraculous revitalization of Japan? A comparative analysis of the 1964 Tokyo Olympic Games, the failed 2016 host city bid and the successful 2020 bid. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, 2(3), 198-213.

Zimbalist, A. (2016). The Summer Olympics Should Always Be in Los Angeles. Forever. *Time*.